

2002
1

Irka

SARKADI SÁNDOR

Farsang

Fruskák, Zsuzskák, Dorottyák,
Járják a bolondját:
Dínomdánom, vigalom –
Nincs a táncra tilalom!

Maskarások, bolondok,
Rázzátok a kolompot:
Takarodjon el a tél –
Örvendezzen, aki él.

TARBAY EDE

Farsangi maskarák

Három lyukas,
vicsori-fogas
kivájt bélű sárgatök:
mi volnánk az ördögök.

VIDOR MIKLÓS

Bolond-bál

Bolond-bálban jártam
az este,
a számárral táncolt
a kecske.
Három majom húzta
a nótát,
vasvillával ettek
szamócát.

Be is csípett egy-két
legényke,
lisztes zsákokat húztak
a pékre,
hordón lovagolt egy
bohóc ott,
két füles dinnyével
golyózott.

Három fehér,
tollas, pucér,
inges, réklis szárnyasok:
mi lennénk az angyalok.

Azt kívánjuk:
este, reggel,
vidám kedvvel
feküdjenek, keljenek
e házban az emberek.

Fazekakban
pulyka, kappan,
mindenféle jó főjön,
kéményük is füstöljön.

Kolbász, sonka,
csülök, borda,
diós, mákos, mind jöhet.
Itt a zsákunk,
töltsék meg!

Hans Christian Andersen

Tizenketten a postakocsin

Csikorgott a fagy, szélcsend volt, a tiszta ég csupa csillag.

– Bumm! – ágyúlövés köszöntötte az újesztendőt; szilveszter éjszakája volt, és tizenkettőt kongattak a toronyban.

– Tra-ra! Tra-ra! – zengett a kürt. Jókora postakocsi állt meg a városkapu előtt. Tizenkét utasa volt, többen nem is fértek volna el benne.

– Éljen! Éljen! – hangzott ki a vidám köszöntő a házakból, ahol teli poharak csendültek össze az új esztendő tiszteletére.

– Boldog új esztendőt! Jó szerencsét, egészséget, takaros kis feleséget! Baj, bosszúság elkerüljön az új esztendőben! – kívántak egymásnak szerencsét az emberek.

Rázták egymás kezét, összekoccantották poharukat, hogy csak úgy csengett. Javában folyt az ünnepi vigasság, amikor a postakocsi tizenkét utasával megállt a város kapuja előtt.

Ugyan kiket hozhatott? Az utasoknak rendben volt az útlevelük, málhával érkeztek, még ajándékot is hoztak nekem, neked, mindenkinek a városban. Kik lehetnek, s mit hoztak nekünk?

– Jó reggelt! – köszöntötték a kapu őreit.

– Jó reggelt! – felelte az, mert az óra már elkongatta az éjfelet. Aztán megkérdezte az első utast, amikor kilépett a kocsiból: – Mi a neve? Mi a foglalkozása?

– Nézd meg az útlevelemben! Tudsz olvasni! – felelte az első utas. – Én: én vagyok! – Szép szál legény volt, prêmes bekecsket, prémmel bélelt csizmát viselt. – Az vagyok, akiben annyian reménykednek. Látogass meg holnap, újévi ajándékot kapsz tőlem. Rézpénzt meg ezüstpénzt hajigálok az emberek közé, bálokat rendezek, harmincegy bált, ennyi éjszaka áll rendelkezésemre. A hajóim jég közé fagytak, de a szobámban jó meleg van. Kalmár vagyok, Január a nevem.

Nyomban utána a második utas szökönt le nagy vidáman a postakocsi hágcsóján, álarcosbálok, komédiák, táncos multságok fő-fő mestere. Nem volt nála egyéb, csak egy nagy hordó.

– Ebből a hordóból ugornak majd ki farsangkor a jókedv ördögei! – kiáltotta. – Mert mulatni akarok meg mulattatni, amíg tart az élet, mert az egész családból az én időmet szabták a legrövidebbre. Csak huszonnyolc napom van. Talán megtoldják még egy nappal, de az se sokkal több. Éljen a vígság!

– Tilos a csendháborítás! – intette rendre az őt.

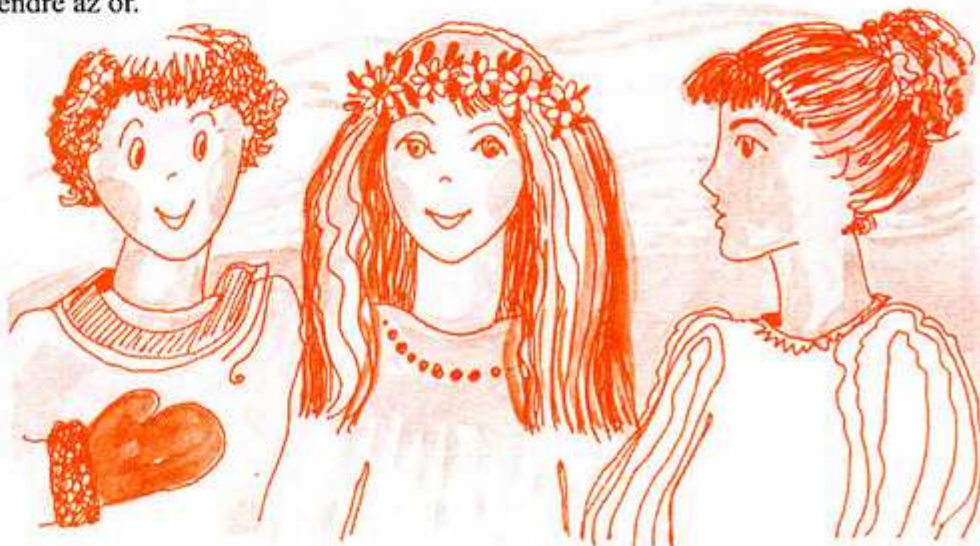
– Nekem ugyan nem tilos! – kiáltotta hetykén az utas. – Karnevál hercege vagyok, Február a nevem.

Előbukkant a harmadik utas is. Ősz-tővér legény volt, inséges formájú, mint a böjt maga. Időjós-lással foglalkozott, s az bizony nem valami zsíros hivatal. Nem volt rajta egyéb dísz, csak egy kis ibolyacsokor a gomblyukában, de nagyon apró ibolyákból.

– Március, hopp! – kiáltott rá a negyedik, aki nyomban utána lépett ki a kocsiból, és meglökte az előtte állót. – Ugorj be az őt szobájába, jó puncsot főztek ott, érzem a szagát! – De ez a negyedik csak lóditott, áprilist akart járatni a társával, így mutatkozott be az ötödik. Bolondos legénynek látszott, olyanak, akinek több az ünnepnapja a munkás napjánál. – Föl-alá táncol a kedvem! – rikkantotta. – S ahogy a kedvem tartja, eső esik vagy nap süt. Sír az egyik szemem, nevet a másik, ezt csinálják utánam! Csupa nyári ruha van a ládában, de nem vagyok bolond, hogy fölvegyem! Itt vagyok! Tavaszi lakkcipőben, de téli kesztyűben megyek sétálni vasárnap.

Nyomában egy hajadon libbent le a kocsiról.

– Május vagyok! – mutatkozott be. Bükkfalevél színű selyemruhát viselt, kökörösinkoszorút a hajában; szagos müge illata áradt a ruhájából, olyan erősen, hogy az őt eltűszszentette magát. Egészségére! – mosolygott rá a hajadon. Ó, de gyönyörű szép volt! Énekelt is, de

nem a színházban, hanem kinn az erdőben, a maga gyönyörűségére.

– Most jön a menyecske! – kiáltották, s lesegítették az ifjú Június asszonyt a kocsihágcson. Szép, sudár teremtés volt, rátarti és fürgé mozgású. Látszott rajta, azért jött a világra, hogy munkára tanítsa az álomszuszekokat. De lakomát is adott, méghozzá az esztendő leghosszabbik napján, hogy vendégeinek ideje legyen a sokféle jót elfogyasztani. Járrhatott volna a maga hintáján is, de postakocsin dőcögött a társaival, ezzel is mutatva, hogy cseppet sem gögös. Különbösen sohasem utazott egyedül: mindenüvé elkísérte öccse, Július.

Piros arcú legény volt ez a Július, szalmakalap hetykélkedett a fején. Kevés málhája volt, nem is jó a nagy melegben sokat cipelni, csak fürdősapkáját meg úszónadrágját lóbálta a kezében.

Aztán az anyja következett: Augustus asszonyság. Ez aztán ügyes asszony volt! Gyümölcsöt árult, halastavai voltak, érett kalászu gabonaföldjei. Széles szoknyájában szaporán jött-ment, csak úgy égett a kezében a munka, maga hordta a kancsót a mezőre az aratóknak. – Arcod veritékével szerezd a te kenyeredet! – ez volt a jelszava. De az aratóünnepen aztán nem sajnálta a jókedvet a munkásembertől.

Utána egy férfi lépett ki a kocsiból, festőfele volt, a színek mestere: Szeptember. Ha akarta, vörösre, aranyosra, barnára festegette az erdő minden zöld levelét. Munka közben feketerigók hangján füttyörészett; ráérős idejében komlósört erjesztett, mert ehhez is értett. Egy festékesdoboz meg egy nagy ecset volt minden útipoggyásza.

Földesúr formájú bátyja követte a sorban, most is a szántás-vetés járt az eszében, egyre azon törte a fejét, elvette-e mindent idejében. De a vadászat örömeiről sem feledkezett meg: vadászpuska csöve meredt Október uraság vállá mögött, vadászkutya szökdelt a sarkában, dió csörgött-zörgött a tarisznájában. Temérdek málhája volt, még egy újfajta ekét is hozott magával. Egyre csak a földről beszélt, de alig lehetett érteni a szavát bátyja hangos prűszkölésétől meg krakogásától.

Olyan náthás volt ez a szegény November, hogy lepedőt használt zsebkendőnek, de még így, betegen is el kellett kísérnie a béreseket az új helyre, ahová beszegődtek. Azzal vigasztalta magát,

hogy majd kigyógyul a meghülésből, ha fát fűrészel – mert egy fatelep fűrészmestere volt. Estelente fakorcsolyákat faragcsált a parasztgyerekeknek, mert tudta, hogy hamarosan szükségük lesz rá.

Utolsónak az öreg December anyóka kászálódott le a kocsiról. Paraszas fazekat hozott a kezében, mégis didergett. De a szeme fénylett, mint két tiszta csillag. Másik kezében két virágcserep: egy zsenge kis fenyő zöldell benne.

Ezt mindenüvé magammal viszem – mondta. – Ápolom, gondozom, hogy karácsonyig nagyra nőjön, és színes gyertyácskák, aranyalmák, bábuk teremjenek az ágain. Akkor alája ülök magam is, előveszem a meséskönyvemet, és mesélek belőle a gyerekeknek. Azok csöndben ülnek, hallgatnak, de a karácsonyfa ágain megelevenednek a bábuk; a kis viaszangyal a fa csúcsán megrázza aranyporos szárnyát, s leröppen a gyerekekhez, megcsókolja őket.

– No, mehet a kocsi tovább! – kiáltotta a városkapu őre. – Megvan mind a tizenkét utas. Jöhet a következő postakocsi!

– Előbb ezt a tizenkettőt bocsátjuk be a kapun – mondta a városkapitány. – Lépjenek be sorra, egymás után! Az útlevelük itt marad, egy-egy hónapig érvényes mindegyik. Tessék belépni, Január uraság!

A Január nem kérte magát.

Majd jövő ilyenkor elmondom, mit hozott nekem a tizenkét utas; nekem, neked, mindnyájunknak. Most még nem tudom, s azt hiszem, nem tudják ők maguk sem, mert különös időket élünk.

BARCS JÁNOS

Fagyott tükrök

Kampós szél jár a határban
vitorlázó felhők alatt:
zsombékok közt összébújnak
melegedni a madarak.

Fagy-függönyös szikrázásban
ölelkeznek a kis házak,
faluvégi jegenyesor
int a téli éjszakának.

Sziklák fölött hófelhő fut,
deret virágozik a berek:
irgalmatlan vonagló szél
hizlalja a hártvás jeget.

A tetők mind fagyott tükrök,
csillognak a bokor-nyájak: –
a halastó kékes jegén
emlékeim fakutyáznak.

SZILÁGYI DOMOKOS

Január

Csíp a dér, fagy az ér,
csupasz ág feketéll,
pihenő cinegék
szeme még feketébb,
s a nyitott kapunál
didereg január.

NEMES NAGY ÁGNES

Hóesésben

Szakad a hó nagy csomókban,
veréb mászkál lenn a hóban.

Veréb! Elment az eszed?

A hóesés betemet.

Nem is ugrálsz, araszolsz,
hóesésben vacakolsz.

Fölfújta a tolladat,
ázott pamutgombolyag.

Mi kell neked? Fatető!

Fatető!

Deszka madáretető.

TORDON ÁKOS

Madárszálló

Havas téli nagy ég alatt
Vendégeim a madarak.
Kopognak már az ablakon,
Jól élnek itt morzsán, magon.

Csipegetnek, eszegetnek,
Ha jóllaknak, elröppennek.
De holnapra visszajönnek,
Ablakomon beköszönnek.

Így élnek ők a nagy télben,
Vendégeim minden délben.
Meghálálják majd tavasszal
Madárfütttyel, madárdallal.

TAKÁTS GYULA

Cinege-binege

Cinege-binege, gyere be!
Csináltam házat kedvedre.
Cinege-binege... cin-cin-cin,
hideg lesz néked már ott kinn.
Cinege, gyere be.
Házadba költözz be.
Nagy télben kicsi ház
vigyáz, hogy meg ne fázz.
Kék-cinke, szén cinke, gyere be.
Csináltunk házat kedvedre!

BUDA FERENC

Tél

Patkó szaporáz,
szikrázik a jég,
hasig érő nagy hidegben
pendely nem elég.

BERNICZKY ÉVA

Zsebkendőálom a hóemberről

A fiók mélyén felejtett két tucat zsebkendő jó ideje nem mocant. Csendesen lapult. Csak akkor pislogott néhányat hálásan, ha merő véletlenségből mégis megemlítette valaki. Ficserke megállt a nagy gombos szekrény előtt, toporgott mélázva. Megvakarta az üstökét tanácstalanul, mint aki egyáltalán nem biztos abban, amit mondani fog. Végül kivágta:

– Vagy úgy, a két tucat zsebkendő!

Mert nyáron, ha nagymosás után bekerültek négyrét hajtvva a ruhásszekrénybe, bizony nem törődött velük azután senki emberfia. Mintha sohasem jönnének el eztán a tüsszögő-prüszkölő, vacogó-borzongó hidegek, olyan öntelten telepedtek a dugig rakott ládafiákra azok az unalmas, rekkenő napok. Hiába sóhajtoztak, pihegtek, ásítottak a zsebkendőcsücskők simára vasaltan. Mígnem akárcsak télen a barnamedve, hortyogva-szuszogva el nem aludt a kockás, a csikos, a pöttyös, a csöbrös, a piros, az epres, a kékes, a szedres, a halas, a tavas, a békás, a vadas, a dombos, a bokros, a barkás, a nyulas, a gólyás, a fehér, a havas, a szános, a lányos, a hóemberes zsebkendő ebben a nyomasztó nyári unalomban. Bezzeg télen! – álmodta jóízűen üvegre a jégvirágokat a két tucat zsebkendő.

Végre valahára valódi nárciszmetszetek cifrázták az ablakot. S az éggel együtt megnyílt a szekrényajtó, idebenn Ficserke kezéből szálltak-repültek, mint a leszakajtott hó, a zsebkendők. Havazott puhán odakinn és idebenn. Reggelre fehér lett az utca, fehér lett a vár, a füst, fehéréek lettek a verebek, vakított a fekete kutya is. A nagyvilágban itt is, ott is megforduló kabát- és nadrágzsebek fészkeiben, felöltőkben és bekecsekben nem nehéz begyűjteni egy hóember-mesét.

A mi hóemberünk nagyon különleges volt ám. Kinek ne tűnt volna fel, hisz a közönségesek fájós lábball alldigálnak házak tövében, falakhoz vagy fákra támaszkodnak öregesen, szomorúan, magánosan. Nem úgy a miénk! Fáradhatatlanul araszolva sétált az fel s alá az utcában. Akár egy lelkiismeretes silbak, akit jó pénzért fogadtak a tél őrzésére. Így

aztán sétifikálás közben mindig mellé keveredett valaki, hol egy veréb, hol a postás, hol a kéményseprő, hol a fekete kutya... Hol Ficserke, akinek soha nem volt még lépegetős hóembere. Merthogy így nevezte: a lépegetős. Ráadásul a csodaszert mindenben igazinak tűnt. Beszélt is. Meghajolt és bemutatkozott:

– A hóember vagyok – mondta hóembernyelven és úgy vigyorgott hozzá, mint aki a hó hátán is kincset ás.

A hóembernyelv téli nyelv, kizárólag azok érthetik meg, akik gyűrtak már legalább két tucat hóembert. Cipelték fűjtatva a többiekkel együtt a hógombócokat. Építették az óriást közösen az utcabeliekkel. Nem maguknak gömbölyítették, formázták, csinosították, öltöztették, hanem másoknak, beleértve a postást, a kéményseprőt, a verebeket, mindenkit, aki ünnepelni tudja a téli estét, szerelmesen.

– Jaj, de jó, hogy itt vagy végre! – ugrabugrált körbe Ficserke a hóembert útban hazafelé, és egyből elárulta a lépegetőnek legféltettebb titkát, amit eddig csak a két tucat zsebkendő tudhatott.

– Képzeld, szerelmes vagyok! – és már futott is, nehogy megkérdezze a jámbor, az mit jelent, mert nemigen tudott volna válaszolni neki.

A hóembernek ragyogtak a gomb-

szemei, répaorrát lukasra fúrta a kíváncsiság. Jobb híján a verebek után caplatott, hátha elcsiripelik, mit jelent az, hogy szerelem. De azok ugyan összehordtak tücsköt és bogarat, derék silbakunk mégsem lett sokkal okosabb. Várta az estét, sóvárogva. Szalad Ficserke hozzá és beszelget vele. Ő pedig hallgatja bölcsen, néha nagyokat hümmög, csóválja a fejét vagy bólogat szaporán, s arra gondol, milyen csudajó dolog hóembernek lenni és figyelni a másikat.

A pomponos lila sál bohóckodva táncolt Ficserke nyakában, jutott belőle a hóemberre is, amikor barátnője belekarolt és felmutatott a magasba az egyik csillagkép felé.

– Látod, az a Cassiopeia!

– Cassiopeia – ismételte áhítatosan utána a lukas répaorrú hóembernyelven.

Nem tudták levenni a szemüket a csillagokról, elindultak, és megszűnt körülöttük minden. A világ gyönyörűvé jégvirágosodott, nem mozdult, csak ők sétáltak benne ketten egyenesen a Cassiopeia felé. A hóember lelkesen lépegetett, néha Ficserke vállára hajtotta fejét, s azt sem bánta, hogy félrebillent amúgy is kajla kalapja.

Aztán karácsony lett, majd szilveszter, az emberek ünnepeltek egyvégtében.

Szegény hóemberről mindenki elfeledkezett. Ami nem lett volna nagy baj. A szomorú az volt, hogy Ficserke se nézett rá már napok óta lépegető barátjára. Talán sok a dolga, gondolta a magára hagyott, és sóvárogva lesett be az ablakon. Odabenn Ficserke hangosan nevetett, és idekinn a hóember hiába kereste a sötétben a Cassiopeiát, sehol sem találta.

Másnap kisütött a nap. Mintha megakarta volna mutatni, nem fél ám a téltől, tiszta erőből tűzött az utcára, a várra, a verebekre, a fekete kutyára... Ficserkére, aki jött újra ugrabugrálva, igazi tavaszi hangulatban. Ahogy befordult a sarkon, megtorpant. Mi történt, miért nem jön elé a hóember, hol késlekedik hűséges gavallérja?! És akkor meglátta. Ott álldigált a ház falának támaszkodva öregesen, szomorúan, magánosan, magába zuttyanva. Odarohant a lesóványodott, sápatag hóemberhez, kétségbeesetten kapott ide, kapott oda, végül felkiáltott:

– De hisz neked lázad van, te szegény! Borogatás, az kell neked, egy jó

kis borogatás!

Egy percig gondolkodott, majd a homlokára csapott. Beszaladt a házba, és kikapta a szekrényből a két tucat zsebkezdőt. Megszámolta, pont huszonnégy volt. Ennyi csak beborítja lázas barátját.

Egy varázslatos pillanat, és a hóember tele lett kockával, csikkal, pöttyel, csöbörrel, pirossal, eperrel, kézzel, szederrel, hallal, tóval, békával, vaddal, dombbal, bokorral, barkával, nyúllal, gólyával, fehérrel, hóval, szánnal, lánnyal, hóemberrel. Fehérrel? Hóval? Azzal bizony. Hullott és havazott, és havazott és hullott, és a macskafejnagyságú pelyhek reggelre beborították az utcát, a várat, a verebeket, a fekete kutyát, a hóembert. Kora reggel nyílt az ajtó, és bosszúsán kidugta fejét nagyapó, aki köztudottan mindig mindent megold, megreperál, rendbe hoz, felújít. Ezért, ha találkozik egyszer majd veled, biztosan így mutatkozik be:

– Szerbusz! Ha még nem ismernél, én vagyok nagyapó... És Lyukbakörműves, ... És Lábsofőr, ... És Kutyake-

ritő, ... És Foltozómaster, ... És Csodacsináló, ... És Kalapszelídítő...

Ha nem találkozta volna vele a napokban, az úgy eshetett, hogy a hatalmas mennyiségű hótól a fejét dughatta ki az ajtón, mást nemigen.

– Hát igen – dohogott ... És Havatlapátoló, és becsapta az ajtót.

Nem telt bele sok idő, kisvártatva megjelent újra nagyapó. Cipelte a hólapátot, hogy megtisztítsa az utca felőli bejáratot az égi áldástól. ... És Havatlapátoló dobta, hajította, lóditotta, hánysta, szórta a porzó zuhatagot, hová is? Hová, hová? Zutty, egyenesen a hóember nyakába.

Mire elindultak reggeli sétájukra a verebek, már velük tarthatott a meghízalt, megerősödött hóember. Lelkesen araszolgatott, biccentett a zajos madártársaságnak, védelmébe vette a kutyaüzte macskát, és a sarkon elkezdte várni Ficserkét, hátha jön már haza az iskolából. Várta, hogy körbeugrálja, felnézzen az égre, abba az irányba, ahol este majd feltűnik a Cassiopeia. Ha nem mond majd semmit a kis cserfes, a hóember akkor is tudni fogja, mire gondol. Egymásra néznek és nevetnek, a könnyük kicsordul.

Este Ficserke zajt hall a szekrény felől. Lassan kinyitja a nyiszergő ajtót és bekukucskál. Nicsak, mennyi zsebkezdő lapul itt: egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét, nyolc, kilenc, tíz, tizenegy, tizenkettő, tizenhárom, tizennégy, tizenöt, tizenhat, tizenhét, tizennyolc, tizenkilenc, húsz, huszonegy, huszonkettő, huszonhárom, huszonnégy. Két tucat, igen. A legfelsőt kiveszi. Hóemberes, ez nagyon tetszik neki. Mint egy kedves esti mesét, beteszi a párnája alá. Ráteszi a kezét, simogatja, milyen puha, selymes, mint a hó, így alszik el.

Álmában megjelenik egy hatalmas fiók, telis-tele van az zsebkezdőkkel. Ott sorakozik a kockás, a csikkos, a pöttyös, a csöbrös, a piros, az epres, a kékes, a szedres, a halas, a tavas, a békás, a vadas, a dombos, a bokros, a barkás, a nyulas, a gólyás, a fehér, a havas, a szános, a lányos, a hóemberes. Ficserke – mint finom cukorkát – valamennyit kibontogatja, mert mindegyikbe van csomagolva, gyűrve, csavarva, tekerve, burkolva, kötve, hajtogatva, csomózva valami meglepetés.

A legalsóba rejtették a hóember-mesét.

ÚTRAVALÓ

? Milyen vagy, Istenem?

Kedves Barátom! Ebben az esztendőben egy új sorozattal szeretnélek megörvendeztetni. Körülnézve a világban ugyanis arra lettem figyelmes, hogy nagyon sokan félig üres, vagy éppen teljesen kiürült tarisznyával bandukolják végig az életet. S ha időközben megéheznek, hiába keresgélnek a tarisznya mélyén a hamuban sült pogácsát, kezeiket üresen húzzák elő. Ha megszomjaznak, nincs szomjoltó víz kulacsukban. Milyen szomorú lenne, ha Te, kicsi Barátom, hasonlóképpen járnád megkezdett utad!

Ebben a sorozatban olyan útravalót teszek tarisznyádba, melyet mindig megtalálsz benne, akárhová menj is! Ez az „elemózsia” sosem fogy el, hiszen maga az élet kenyere és az élet vize: Jézus Krisztus az! „**Én vagyok az élet kenyere: aki énhozzám jön, nem éhez meg, és aki énbenem hisz, nem szomjazik meg soha.**” /János evangéliuma 6.rész 35.vers /

Vedd fel hát válladra, s nyisd ki jól! Töltsük meg, és így bátran nekivághatsz a legnehezebb utaknak is. Ezzel a tarisznyával biztonságban célhoz érsz!

Kedves Testvérem! Már jó néhány hete örvendezhetünk az új esztendőnek. A karácsony és a szilveszter után lassan-lassan belerázódunk a hétköznapi megszokott forgatagába. Bizonyára elcsendesedett-elhalkult már Benned az ünnepek hangulata. Most mégis arra kérlek, hogy idézd fel magadban újra a karácsony mézeskalács-illatú békességét. A megszületett Megváltó örömet és békességet hozott életünkbe. Csodálatos ajándékot kaphattunk újra az Atyától! Erre az ajándékokra azonban vigyáznunk is kell. Őriznünk, ápolnunk a Vele való kapcsolatot – az ünnepek elmúltával is. Ezekben a borongós hónapokban egy igazán különleges alkalom nyílik számunkra, amikor nagyon-nagyon

közel kerülhetünk Hozzá.

Ez a különleges időszak: a nagybőjt. Maga a név kifejezi azt, hogy nem néhány napról van szó! Bizony, 40 napig tart a nagybőjt időszak. Talán felmerült Benned a kérdés, hogy miért éppen 40 napig? Erre két felelet is létezik: egyrészt Izrael népének 40 évig tartó pusztai vándorlására utal, másrészt pedig arra a 40 napra, amit Jézus

a pusztában töltött el böjtöléssel. A másik kérdés, ami megfogalmazódhat Benned, hogy mit lehet ennyi ideig csinálni? A böjt a mai ember számára csupán testi „diétát” jelent. Valódi értelmében azonban nem a testre, hanem sokkal inkább a lélekre vonatkozik.

A böjt és maga a böjtölés ószövetségi eredetű. Általában azt a magatartást és cselekedetet jelöli, mely során egy ember önszántából vállalja ön maga mérséklését, fegyelmezését. Lemond azokról a hétköznapi dolgokról, cselekvésekről, amiket nagyon-nagyon kedvel, és nagyon sok idejét lekötöti (pl.: foci, tévézés stb.), így teremti csendet az Istennel való közösséghez. Az Ószövetségben gyakran olvashatunk arról, hogy Isten választott népe valamilyen nagy veszélyben (háború, katasztrófa), illetve egy-egy bűn elköve-

tése után böjtöt hirdet és tart. Az ószövetségi böjtölés során zsákruhába öltöztek, és hamuval szórták meg a fejüket. Előfordult, hogy megszággatták ruháikat, ezzel is jelezve: most nem a külső ruha a fontos! A böjt idejét hosszú, imádságos órákkal, Istenre figyelemmel töltötték, s nem egyszer sírásban törtek ki. Sirtak, mert a böjt isteni csendjében fény derült gonoszságokra, Istentől való elfordulásukra. Amikor pedig ebben a megszólítható állapotban az Úr válaszolt nekik, megújultak lelkükben és örömmel folytatták tovább életüket.

Idén február 17. böjt első vasárnapja. Az elkövetkezendő hetekben lehetőségünk nyílik az elcsendesedésre. Hogyan? Jézusunk példát és segítséget adott a helyes böjtöléshez. A farizeusokat látva elmondta tanítványainak, hogy nem az emberek kedvéért vállaljuk a böjtöt. Nem is az a lényeg, hogy a környezetünk lássa rajtunk a zsákruhát, a hamut és a komor arcot. Az igazi és az őszinte böjt láthatatlanul, Isten szemei előtt zajlik. A másik fontos dolog, hogy nem jelent keserűséget számunkra a lemondás, hiszen mindezt egy komoly célért vállaltuk. Imádsággal, igeolvasással törekedjünk Isten megismerésére, s legfőképpen pedig **IDŐVEL!**

Kedves Barátom! Kívánom, hogy a sok-sok öröm és farsangi mulatság közepette se feledkezz el az Időről. Az időről, amit arra rendelt Isten, hogy a közelébe kerülhess. A böjt idejéről, amikor a leginkább megszólítható vagy az Isten számára. Ezt a drága útravalót teszem most tarisznyádba: életed útján, ha harcok előtt állsz, ha magányosnak érzed magad, ha hibát követtél el, s nincs senki, aki elmondaná, ha bánat és fájdalom járja át szíved, vedd elő a böjt idejét és csendjét, s hallgasd meg annak válaszát, Aki téged mindenkinél jobban ismer és szeret!

Taracköziné Nemes Mónika

A Tejút

Csillagmondák

Galaktikánk (e görög elnevezés is a tej jelentésű szóból származik) tudományos neve a latin Via Lactea („Tejes út”). Több antik monda is szól eredetéről, sőt még Magyarországon is gyűjtöttek egyet a XX. század 50-es éveiben: „A Tejút úgy keletkezett, hogy Zéus, mikor szoptott, kiokádta a tejet, és az végigfolyt az égen.” (Békés, Békés megye)

A görög mitosz szerint a félisten Héraklész úgy részesül a csak az istenekeket megillető halhatatlanságból, hogy csellel megszoptatják Héra anyaisztennő örök életet adó tejével. Amikor Héra elől a mohó csecsemőt, a tej szétfröccsen, s ebből keletkezik a Tejút. Héra anyját, Rheia istennőt szintén azonosították a Tejúttal, mert egy másik görög monda szerint a Tejút akkor keletkezett, amikor Rheia erőszakkal elválasztotta Zeust.

Az iskolai oktatás világszerte elterjesztette a Tejút nevet (angolul Milky Way, németül: Milchstrasse, franciául: Voie lactée stb.), amely lassanként kiszorítja a korábbi, a görög-római kultúrától független népi neveket és az azokat magyarázó mondákat.

Az „égi út” számtalan más jelzővel fordul elő a különféle népeknél. Magyar nevei között ilyeneket találunk: Tündérek útja, Angyalok útja, Halottak útja, Hadak útja, Zarándokok útja, Árvák útja, Éjjeli kegyelet, Szép asszony vászna, Csaba útja, Hétfejű sárkány útja, Fáradt emberek útja, Jézus útja stb.

Az oroszok Batu kán útjaként is ismerik a Tejutat.

A Hadi út elnevezés már a XV. század első negyedében készült Schlágli Szójegyzékben is előfordul a Galaxis magyar megfelelőjeként. Gyakoribb volt az Országút elnevezés, melyet 1590-ből, 1662-ből és 1665-ből ismerünk, s ez szerepel Arany János *Toldijában* is:

„Fölnézett az égre, az ország útjára,
Keservesen gondolt bujdosó voltára...”

Lelkek útjának is nevezi népünk. (Ugyanez a név gyakori Észak-Amerika indiánjainál, sőt, Dél-Amerikában, a paraguayi indiánoknál is Szellemek útja a Tejút neve.) Magyarországon ott is, ahol

más nevei vannak, azt tartják róla, hogy ezen a „csillagösvényen” mennek fel a lelkek a mennyországba. Helyenként azt is mondják, hogy egyik ága a mennybe, másik a pokolba vezet. Erdélyben nevezik a Tejutat a lelkeket kalauzoló Szent Mihály ösvényének is.

Afrikában és Dél-Amerikában több helyen is füstnek (hamunak) vélik a bennszülöttek a Tejutat, a mongolok és a török jakutok az ismeretlen okból megsadt égboltozat varratának mondják.

A románoknál rabok útja, a keleti törökségnél, például a csagatájoknál

z a -
rándokok
útja a Tejút neve.

Szalmásútnak is nevezi a magyar nép. Egyes mondák szerint a szalmát a cigányok szórták el az égi úton, mert nem értettek a mezőgazdasági munkákhoz, nem tudták jól megrakni a szekeret (ezért gyakori a Cigányok útja elnevezés is), más magyarázatok viszont úgy tartják, hogy Szent Péter szórta el a Göncölszékére felrakott anyagokat. Egy Fehér megyéből származó monda szerint pedig a mokányok szórták el a szalmát az égi úton.

Ismerünk olyan székely hiedelemmondát, mely szerint Hunort és Magyarat a szarvasűnő a Szarvasnyom útján (vagyis a Tejúton) vezette új hazájába.

Nógrádban azt tartják, hogy amikor harcoltak egymással a szentek, akkor mentek végig a hadak útján. Tündérek fordulója néven volt ismert a Tejút elágazása.

Az általatos is jól ismert magyar mondánk a Tejutat Csaba királyfival hozza kapcsolatba. Kézai Simon krónikájában lejegyezte azt a székely mondát, mely szerint sok-sok évvel Csaba királyfi halála után a székelyek nagy veszedelembé kerültek. Már-már elveszett a székely-

ség,
amikor
csoda történt. Az égboltozat Tejútján egy lovascsapat jelent

meg. A csapat élén Csaba királyfi vágatott, aki a holtak szellemét új csatára vezette. Az égből leszállt csapat az ellenséget elsöpörte, aztán a Hadak Útján némán visszatért a magas égbe... De Csaba királyfi arany patkójának nyoma ma is ragyog az égbolton...

A Tejútról a földre leszálló Csaba királyfi segítségét kéri a székelyek Himnuszukban is: „Vezesd még egyszer győzelemre néped, / Csaba királyfi, csillagösvényen.”

Mándoki László és
Zsigmond Győző nyomán

Feladat

1. Kinek a fia Csaba? Ki írt Aranykoporsó címmel regényt az apáról?

2. Írjátok meg, a ti falutokban, városotokban hogyan nevezik a Tejutat!

Télutó

WEINRAUCH KATALIN

Sétáló hóember

Sétálni ment a Hóember,
baktatott a járdán,
nem volt cipője szegénynek,
pléhtepsi volt lábán.
Csisszent-csosszant a nagy hóban,
araszolt az árva,
nem szokott a lábbelihez
jó Hóember lába.
Ámulatból bámulatba esve
megcsudáltam,
csak tán' káprázik a szemem
a havas világban.
Tényleg látom, vagy álmom,
vakargattam fejem,
Hóember mögött kutyagol
egy eb, megkérdem.
Mozdulatlan fagyos szemmel
bámult rám a kutya,
hóembernek hókutyája,
hogyan is felelt volna?!
Hideg, hógombóc orrával
hozzáért karomhoz,
hupci, tüszentettem nagyot,
s felébredtem legott.
Fura álom, kacagtam jót
az ablakhoz lépve.
Ni, kinn sétál egy Hóember!
Nyomában meg, jé, mit látok,
fehér hóból, kitalálok?
Eb csúszkál mögötte.

Hóembernek
lóg az orra,
Megijeszté
a napocska.

Incselkedik
szén szemével,
Sajtárfehér
ködmönével.

Szirkó könnye
csak úgy potyog,
Nem kedvel biz
ily játékot.

Jobb' szeret ő
hideg szelet,
Havat hordó
nagy felleget.

Cimborája
a zimankó,
Fürgén sikló
síléc, szánkó.

Barátnője
a jégvirág,
Ablakra ró
virág-csodát.

Ha szán robog
csilingelve,
Vele futna
jéghegyekre.

De hogyha rá
nap mosolyog,
Lógó orral
kámpicsorog.

TÁRCZY ANDOR

Téli folyó

sirálysikoltás nem riasztja
jégpáncélját némán türi
csak szélét harapdálja olykor

vizét a fagy lassan fogyasztja
a léknél fodrát szél üzi
ott messze veréb-ködbe torkoll

FÜZESI MAGDA

Párbeszéd december végén

– Fékomadta, tekergő,
Hová rohansz, kis Gergő?
– Nem rohanok, ballagok:
látod, a Göncölszekéren
most viszik el a Napot.
– Mit nem mondasz? Jól értem?
Ott, a Göncölszekéren?
Elvágatnak a Nappal,
ócska, sárga kalappal?
S hová viszik a Napot?
– Csodálom, hogy nem tudod!
– Elviszik a napkórházba,
mert ott sűrűg minden bába,
ki szakmáját becsüli:
Óév néni az Újévet
pontban éjfélkor szüli!

KINCSES ISTVÁN

Gyertyaszentelőkor

Felébred a medve,
egy jókorát ásít –
s hát a foga máris
lépesmészre vásik.

Kikémlel ökelme
a barlangnyíláson:
el kell igazodni
az időjárásn.

Mert ha még tél tombol,
s erdő-mező fázik,
érdemes kibújni:
úgysem tart sokáig.

De ha a napocska
mosolyog az égről,
akkor biz még ráér
álmodni a mézről!

SZALAI BORBÁLA

Téli álmom

Alszanak a kertek,
szunnyadnak a fák...
Hosszú téli
szenderegésbe
merült minden ág.

A vetés is alszik –
nem riasztja fagy.
Puha pihe –
paplan alatt
álmodik a mag.

Azt álmodja: nyár van,
madárdalos nyár,
s minden piciny
elvetett szem
kalászt nevel már.

Cirógatja szellő,
ragyog rá a nap...
Jövő évi
kenyerünkről
álmodik a mag...

„Ó, ó, farsang, kedves idő, elmúlt az ősztendő!”

(Farsangi népszokásaink)

A farsangi hagyománykör rendkívül szerteágazó és sokrétű. Kezdő időpontjaként január 6-át, vízkereszt napját jelöljük, utolsó napjaként pedig a húsvét előtti negyvenedik napot, húshagyókeddet. A farsang szokásairól a korai évszázadokból kevés ismeretünk van. A történelmi példák mulatozásokról tesznek említést, de nem tudjuk, hogy a népi gyakorlatban milyen szokások voltak. Vidékünkön főleg a farsang utolsó három napjához fűződnek szokások.

Mivel húsvét mozgó ünnep – a tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnap –, a farsang ideje is változó.

A farsang szó eredetileg a böjt napját jelentette, csak később az egész időszakot. Maga a szó a *fasching* osztrák-bajor szóból ered. Magyarországon a XV-XVI. században terjedt el a királyi udvarban.

A farsang kezdetét a legények hangos zajkeltéssel: csörömpöléssel, kolompolással, ostorpattogatással hozták a falu tudtára. Ilyenkor Bátyúban így köszöntötték a fiatalokat: „Jó farsangot, Jani fiam!”, „Jó farsangot, Julcsa jányom!” Ezt a nősilendő fiúknak és az eladósorban lévő lányoknak mondták arra célozva, hogy nősiljenek meg, menjenek férjhez.

A farsangi játékokban főleg fiúk vettek részt. Ilyenkor szünetelt a mezei munka, s esténként az ólakban vagy házaknál titokban tanulták a farsangi játékokat. Az igazi nagy ünnep farsangvasárnap, farsanghétfőn és farsangkedden

volt. Egész télen készültek a farsangfarkára. A mulatság farsangvasárnappal vette kezdetét. Délután négy órakor kezdődött a bál. Ropta a táncot a falu aprajánagyja. Hét órakor abbahagyták a táncot, s előadták a szindarabot, amit egész télen át tanultak. A színelőadás után folytatódott a bál, de ekkor a gyerekek már hazamentek. A bálgazdák egyetlen gyerekeknek sem engedték meg, hogy a színelőadás után is ott maradjanak a bálban, mely virradatig tartott. Az est folyamán

csúztató. A legények a kocsmá előtt gyűltek össze, s elindultak a faluba. Minden legény kezében volt valami: kongó, pergő, sip, fazékfedő, rossz fazék. Ahol húsz év fölötti lány lakott, megálltak, s csúfolódó dalokat énekeltek, rigmusokat mondtak.

*Húshagyó, húshagyó,
leányokat itt hagyó!*

Tollaskosár az ágy alatt,

Vesztél itthon anyád alatt!

Megszólt a kürt, pattogott az ostor, csörömpöltek a fedők, fazekak, majd

mentek tovább. Vigyázniuk kellett, mert néha a gazda egy vödör vízzel lepte meg őket, s mehetek haza átöltözni.

Gyakran kötődött a farsanghoz adománygyűjtés. Az adománygyűjtésben gyerekek és felnőttek egyaránt résztvettek. A szegények számára a természetbeni adomány jelentős élelemkiegészítést jelentett. A farsangi köszöntésért rendszerint szalonnát, kolbászt, disznósajtot, tojást, kalácsot, esetleg pénzt kaptak. Előfordult az is, hogy a farsangi bál költségeire gyűjtöttek. Az

különböző maskarák jelentek meg. A legtöbbben gólyának, ördögnek, ószeresnek, tündérnek, betyárnak öltöztek.

Farsanghétfőn a legények végigjárták a fonókat, és előadták a farsangi játékokat. Minden vidéknek megvoltak a maga játécai: állat-, halottas-, betyár-, lakodalmas-, cigányvajda-farsangoló.

Húshagyókedd volt az igazi farsangbú-

adományokat jókívánságokkal köszönték meg, például ilyen rigmussal:

Bab szemesedjen,

Búza bokrosodjon,

A kend lovuk hízzon,

A királyé dögöljön.

Mennyi ürgelyuk, pocoklyuk,

Annyi verem bizájuk legyen maguknak!

Bagu Balázs

„Ha újevkor fúj a szél...”

(Időjárás, időjóslás)

Január (Télhó)

Janua latinul ajtót jelent. Átmegyünk az óvból az új évbe. Janusról, a kétarcú istenségről nevezték el, aki egyszerre látott a múltba és a jövőbe. Ehhez a hónapoz több időjósló hiedelem fűződik: ha nincs fagy januárban, meghozza azt március és április; enyhe január drágaságot csinál.

Január 1. Újév napja. Ha január elseje péntekre esik, akkor változó tél, jó tavasz, száraz nyár és jó szüret várható.

„Ha újevkor fúj a szél, nyomába már eső kél.” Ez ritkán fordul elő, de a néphit szerint mindig igaz.

Január 6. Vizkereszt napja. Az egyházi naptár szerint Háromkirályok ünnepe a három napkeleti bölcs utazásának emlékére. Ez a nap lezárja a karácsonyi ünnepkört, s átadja helyét a farsangnak, a világi mulatságok időszakának. Vizkereszthez is sok időjóslás kapcsolódik:

Bő termésre következtetnek abból, ha a hó olyan roskatag, hogy rajtajárás közben víz fakad belőle. A csepegtető eres korai tavaszt, jó gazdasági esztendőt ígér:

*Ha Vizkereszt úgy fordul,
Hogy az eres megcsordul:
Örvendezhetsz már előre,
Áldás száll a mezőre.*

A jó kendertermés érdekében messzire kellett menni ezen a napon. Ezért szekérre ültek, és a rokonokat látogatták a szomszédos falvakban.

Január 20. Fábián és Sebestyén napja. Ez az első tavaszébresztő nap, mert ilyenkor kezdenek mézgásodni a fák.

Január 22. Vince napja. Ezt a napot azok szokták figyelni, akik szőlőtermesztéssel foglalkoznak. Időjárásából a bortermésre következtetnek. Több rigmust is tudnak:

*Ha megcsordul Vince,
Megtelik a pince.
vagy:
Ha fénylik Vince,
tele lesz a pince.
vagy:
Ha fényleni látod Vincét,
A sok bornak nem lelsz pincét.
Megtelik a csűr, a pajta,
Lesz gabona mindenfajta.*

Január 25. Pál napja. Igen fontos nap

ez mind az időjárás-, mind az egészség-, mind a termésjóslás tekintetében. Rigmusok is tartoznak hozzá:

*Ha Pál fordul köddel,
Ember elhull döggel.*

Vagyis: ha ködös, nyirkos az idő, akkor egészségtelen, halált hozó esztendőre lehet számítani. A következő rigmus időjósló:

*Ha Pál napján fúj a szél,
A nyomában eső kél.*

Ha Pál napján szép derős az idő, akkor jó gazdasági év következik, ha pedig esős, sáros, akkor drága lesz a gabona. Úgy tartják az öregek, hogy ezen a napon a hagymadugványozó tarisznyát ki kell fordítani és úgy kell visszaakasztani.

*Pálfordulás hogyha napos,
Bőven terem földhát, lapos.
De ha szél fúj, nem visz jóra,
Várhatsz hadi behívóra.
Ha e nap nagy ködöt talál,
Aratni fog a döghalál.*

Február (Télutó hava)

Februárius a tisztulás hónapja. Régen Böjtölő havának, de Gyertyaszentelő havának is hívták.

Február 2. Gyertyaszentelő napja. A Gyertyaszentelő nevezetes nap az időjóslásban. Ha Gyertyaszentelő előtt megszólal a pacirta, akkor hamar elhallgat, és sokáig kell várni a tavasz érkezésére, de „gyertyaszentelő hidege – tél hónapjának megölköje.”

Közismert a medvéhez kapcsolódó hiedelem: ha süt a nap, és meglátja az árnyékát, akkor még negyven napra visszamegy a barlangjába. Ha viszont

hideg van, ráadásul havazik is, akkor nemsokára tavasz lesz. Öseink versikébe is foglalták tapasztalatukat:

*Jobbik eszed vedd elő,
Csal a Gyertyaszentelő!
Vigyázz, az ég ha ragyog,
Mert jönnek még fagyok!*

Azt is mondják az öregek, hogy hosszú jégcsap jó kukoricatermést ígér.

Február 3. Balázs napja. Ezen a napon a gyerekek sorra járták a fonókat, és a farsangon hoppon maradt lányokat bosszantották.

Február 6. Dorottya napja. Ha Dorottya napján szép idő van, az jó termést jelez.

Február 16. Julianna napja.
*Ha Dorottya szorítja,
Julianna tágitja.
De ha Dorottya tágitja,
Julianna szorítja.*

Február 19. Zsuzsanna. Elviszi a telet, és igéri a tavaszt. Ezen a napon figyelik a pacirtát, mert ha az megszólal, csakugyan vége a télnek: lehet készülődni a kinti munkákra. Úgy is mondják, hogy jó jele a tavasznak, ha Zsuzsanna szólásra bírja a pacirtákat.

Február 24. Mátyás napja. Jégtörő Mátyás e nap teljes neve, s ebben benne van az a hiedelem, hogy Mátyás, ha nem talál jeget, akkor csinál.

*Jeget, ha itt lelte még,
Mátyás veri szerteszt.
S félj, ha nincs jég, mivel ő
Egy új telet hív elő!*

Mátyás jege gyenge termést ígér. Ha Mátyás-nap után langyos szél fúj, rohamosan elolvad a hó. Ahol nem Zsuzsanna, ott Mátyás engedi ki szüre ujjából a pacirtákat, és viszi el a havat a földről.

Tuba Magdolna

Számítógép-suli 20.

A START GOMB HASZNÁLATA

A számítógép bekapcsolása után az Asztalon – ami lényegében a tálcából és a képernyőn lévő háttérből áll – helyezkednek el az ikonok, melyek segítségével tudjuk a programokat elindítani. Általában a leggyakrabban használt programoknak az indítóikonját szoktuk az asztalra kitenni.

Ahhoz, hogy használni tudjunk egy programot, melynek az ikonját nem találjuk az asztalon, először is a Tálca bal szélén lévő „Start” feliratú gombra kell „kattintani”, vagyis az egér segítségével a képernyőn lévő nyilat a „Start” feliratú gomb fölé mozgatjuk, majd az egér bal oldali gombját lenyomjuk. Ezt a folyamatot kattintásnak hívjuk. Az Asztalon lévő ikonra kétszer kell „kattintani” ahhoz, hogy a programot elindítsuk.

A Start gombra való kattintáskor pár menüt láthatunk. (Lásd a képet.) A „Programok” menüben az összes létező program fel van sorolva, amit éppen el tudunk indítani. Ezt természetesen mi is tudjuk változtatni a „Beállítások” (Settings) menüpontban.

– A „Dokumentumok” (Documents) menüpontban az utóbbi néhány szerkesztett file látható. Időnként nem árt üríteni szintén a „Beállítások” (Settings) menüvel. Ez egy nagyon jó lehetőség, hiszen ha itt kattintunk egy dokumentumra, az egyből indítja a neki szükséges programot, és lehetővé teszi a saját maga szerkeszthetőségét.

– A „Beállítások” (Settings) menü, mint az eddigiekből is látható, fontos lehet. Ha valakinek tetszenek a Windows alapvető beállításai, akkor nem kell ezzel foglalkozni. De ez, valljuk meg magunknak őszintén, elég ritka! A beállítások legfontosabbja a „Tálca” (Taskbar Properties) beállítása, mivel itt tudjuk a menüsoron kívül a Start menü programjait is állítgatni (hozzáadás, elvétel-törlés, állítgatás).

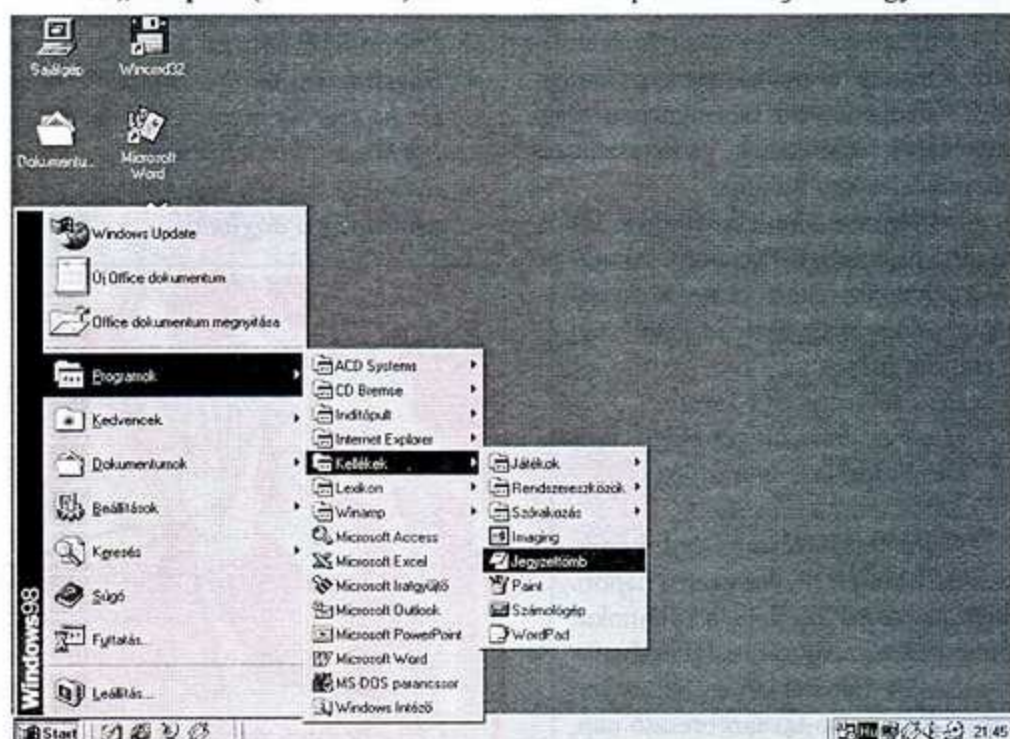
– A „Keresés” (Find) menüt csak akkor érdemes használni, ha valahol a gépünkben elveszett egy file, amiről nem tudunk minden részletet, csak a nevének elejét és esetleg a kiterjesztést. Ki lehet próbálni, de szerintem érdekesebb jól és

pontosan menteni.

– A „Súgó” (Help) menü természetesen igen sokrétű és rettenetesen bőbeszédű. Véleményem szerint teljes mértékben mellőzhető, mivel a sok szövegből nehéz a jót kihámozni.

– A „Futtatás” (Run) menüt akkor érdemes kihasználni, ha valamit nem találunk meg szerteágazó „Start” menüben, hanem csak a HDD-n található meg. Ekkor egy hagyományos megnyitásszerű menüben bolyongva kell megtalálnunk az indítandó file (angol) nevét.

– A „Kilépés” (Shut Down) menüt

kötelező használni minden kikapcsolás előtt, ugyanis csak és kizárólag rendes kilépéssel lehet a gépet lekapcsolni. Erre a rendszer igen érzékeny! Mindenképpen meg kell várni a „Kikapcsolja a számítógépet?” kérdés után megjelenő „Most már biztonságosan kikapcsolhatja a számítógépét” feliratot.

Sajnos a rendszer az ilyen kilépés nélkül nem tud biztonságosan felállni a következő bekapcsoláskor!

A programok indításakor a következő lépéseket kell végrehajtani:

1. Rákattintunk a Start gombra, ekkor egy menü – vagyis több választást lehetővé tevő lista – jelenik meg.

2. Az egeret föl-le mozgatjuk, ekkor

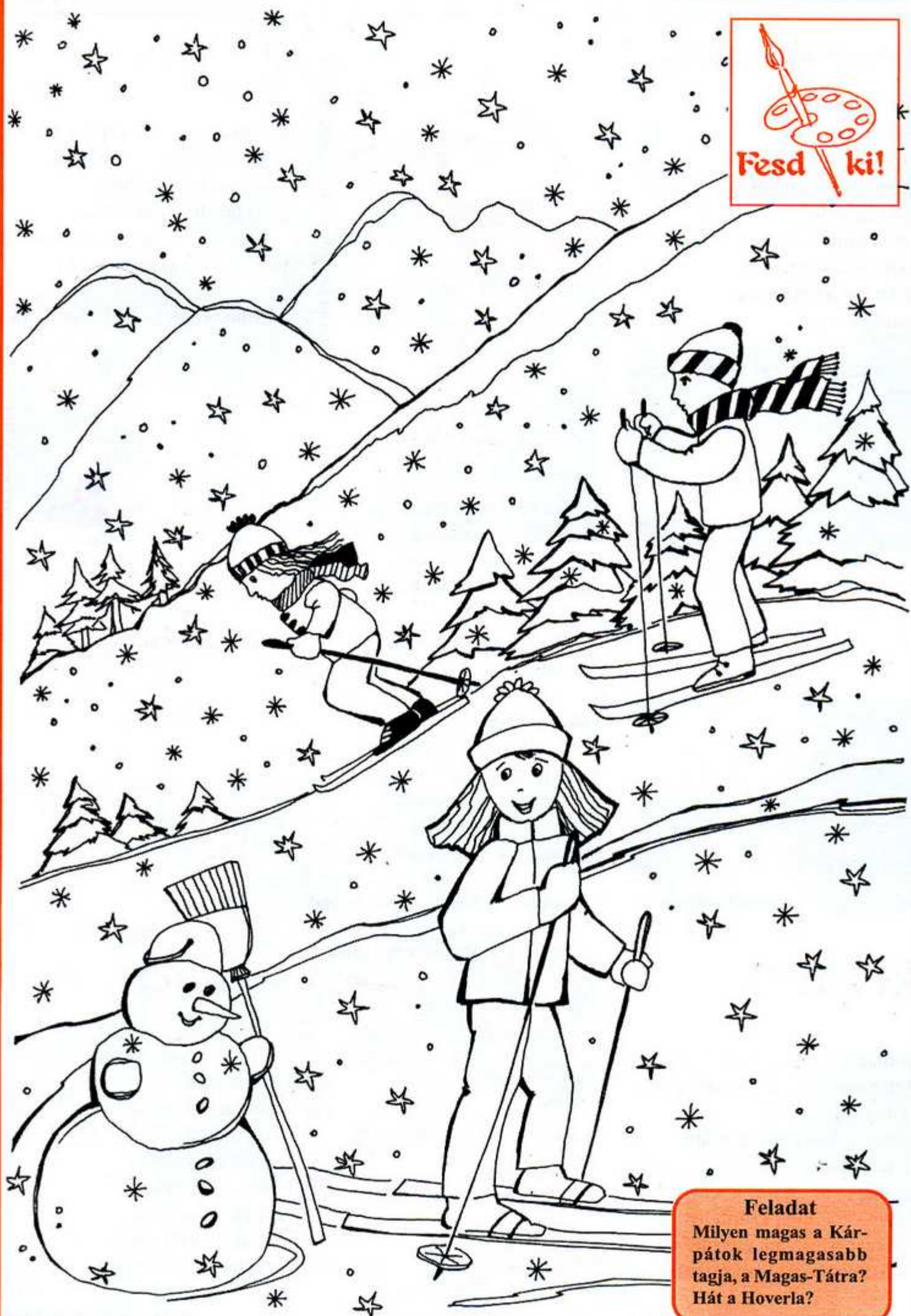
romszög volt látható.

4. Az újabb menüből kiválasztjuk a megfelelő programot, vagy egy újabb almenübe lépünk, és ott indítjuk el a programot.

A mellékelt kép és a hozzá tartozó magyarázat a WINDOWS 98 menürendszerét tartalmazza, amelyben a Programok menüpont Kellékek almenüjének Jegyzetkönyv szövegszerkesztő programját indítottuk el.

Hasonlóképpen kell elindítani minden programot a Start gomb segítségével. A programok használatával a következő részekben fogunk megismerkedni.

Pallay Dezső

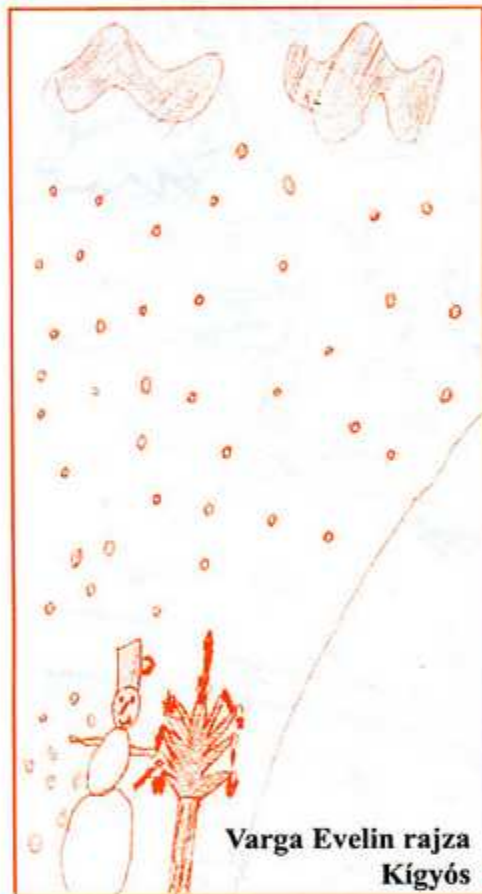
Feladat

Milyen magas a Kárpátok legmagasabb tagja, a Magas-Tátra? Hát a Hoverla?

Téli vidámság

Szállingózik a hó,
hógolyózni jó!
És ha jön a Télapó,
petárdázní jó!
Aztán jön a karácsony,
hódeszkázni jó!
És ha jön az ajándék,
bontogatni jó!

Pálinkás Alexander, Nagyszőlős

Varga Evelin rajza
Kígyós

Évszakok

Honnan jöttek az évszakok?
Honnan jött a tél, a nyár, az ősz
és a tavasz?
Érdekes, hogy egymás után
jönnek sorban:
tavasz, nyár, ősz és a tél.
Egymást váltják szüntelen.
Egyszer nyár van, egyszer tél.
Csak nézem, és nem értem...

Tóth Erika, 4. oszt. Csonkapapi

Orgován Krisztina rajza, 6. oszt. Kígyós

Zöld fenyő

A zöld fenyő lombos ága
tele van boldogsággal.
Gyerekek dobogó szíve
örömet hoz életünkbe.

Tisza-part

Tisza partján kis fészek áll,
benne lakik egy kismadár.
Tisza partján egy kis zöld ág,
kismadárka rája száll:
csicsergi a nyár dalát,
s az ág mozgatja magát.

Kalanics Mónika, 6. oszt. Salánk

Puskás Orsolya rajza

Piros rózsza

Rózsza, rózsza, de szép rózsza,
mindenki csak őt csodálja.
Vörös szirma illatozik,
zöld levele fényesedik.
Olyan szép vagy, mint egy álom,
piros rózsza, szép virágom!

Himinec Melinda, 7. oszt. Szernye

Demes Sándor (6. oszt.) és Demes Csaba (4. oszt.) rajza, Botfalva

Emlékezés a jó Télapóra

A Télapó nagyon jó!
A Krampusz?
Csintalan kismanó!
Télapó szakálla hófehér,
a sapkája fülig ér.
Piros a csizmája,
hófehér bundája.
Bejárja a falvakat,
S ajándékot osztogat.

Baksa Ágnes, Csonkapapi

8 éves múlt az Irka

Első olvasóink mára kinőtték az Irkát... Gimnazisták, egyetemisták lettek, holnapra anyukák, apukák, holnapután pedig talán unokájuknak olvasnak a megőrzött régi példányokból... S arról mesélnek, milyen is volt az, amikor az Irka 8. születésnapját ünnepelték...

Feladat
Milyen eredetű a
karnevál szó?

Rendhagyó Irka-délután

Kirándulás egy beregszászi magánmúzeumba

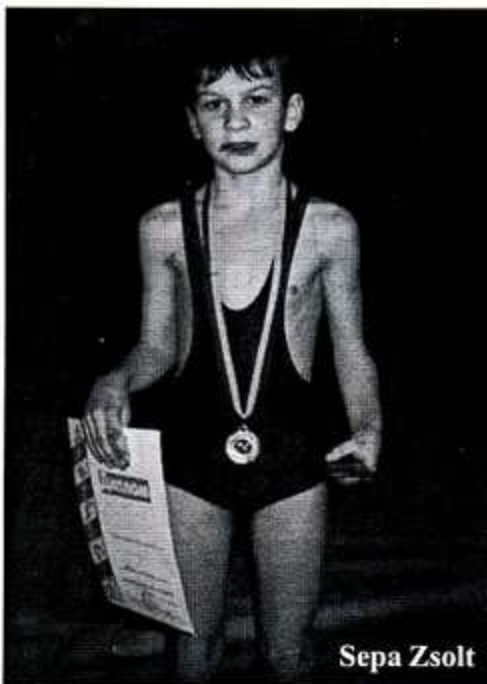
Minden hónap utolsó péntek délutánján a Kárpát-aljai Magyar Pedagógus-szövetség könyvtárában találkoznak az Irka-barátokkal a lap szerkesztői. Ilyenkor egy-egy témát „járnak körül” (pl. a néphagyományok ápolását, a rejtvényfejtés csínját-bínját, az olvasás gyönyörűségét, az ajándékkészítést stb.), s az adott tárgykör ismert szakértőit is meghívják a találkozókra.

Az egyik foglalkozáson a gyűjtőszendvélről, érdekes gyűjteményekről esett szó, a meghívott vendég pedig Sepa János régiséggyűjtő volt. Jancsi bácsi otthonába invitálta a gyerekeket, s bemutatta féltett kincseit: a vaskályhagyűjteményt, a pipatőriumot, a csodálatos régi bútorokat, cserkészbotokat, sétapálcákat, az óragyűjteményt, a csillárokat, festményeket. Felejthetetlen két órát töltöttünk a vendégszerető házában. Volt, akinek az óragyűjtemény, s volt, akinek a csillárok tetszettek legjobban. Mások az ólomkatonák tárlója előtt töltötték a legtöbb időt. A lányokat elbűvölték a régi porcelánfigurák, gobelinek, a fiúk pedig lélegzet-visszafojtva állták körül a 321-es BMV-t és az AWO SIMSON márkájú motorkerékpárt.

Érdeklődve hallgattuk Jancsi bácsinak a tárgyakról mondott „meséit”, a felkutatás, a megvásárlás, a hosszú hónapokig tartó restaurálás folyamatát, s megértettük: számára nem hobbi a régiséggyűjtés, hanem szenvedély, hivatás, tudatos tevékenység, egyfajta kultúrmisszió.

Az alma nem esik messze a fájától – jutott eszünkbe a közmondás, amikor beléptünk a 7. osztályos Zsolt szobájába. Az ő kuckója is a gyűj-

mények tárháza. Igaz, Zsolti nem a régiségekhez vonzódik. Mi minden található itt! Elsőként a Kinder-figu-

Sepa Zsolt

rák tárlója előtt álltunk meg. Megtudtuk, hogy bár csupán egy éve gyűjti, már 617 figurával rendelkezik. Kedvence a Crazy-crocos sorozat. A tárgyakra vásárlás, csereberélés útján tesz szert.

Egész fekhelynyi tért foglalnak el a plüssállatkák. Közülük is van Zsoltinak kedvence. Egy Dodó névre hallgató nagyméretű majom, a legújabb pedig egy tengerészbábu.

Zsolti szereti a szép írószereket, noteszeket. Mindkettőt gyűjti. Egyik kedvence „nézelődőhelye” a papír-írószer bolt. Elmondása szerint min-

dig szerette a szép, sok reteszestolltartókat, s azt, hogy tele legyenek tollal, ceruzával. Különösen a felírtos tollak vonzották. S a szorgalmas gyűjtőmunka révén ma már egész kis kollekcióval rendelkezik. A tollak közül egy FTC felírtú a kedvenc. Nem véletlen ez, hiszen Zsolti szereti a sportot. Öt éven át birkózott, nem is akármilyen eredménnyel! Kööttfogású birkózásban két 3. és egy 2. helyet ért el a korcsoportjában. Most inkább az ökölvívás érdekli, bokszedzésekre jár. Ám addig is szorgalmasan pedálozik, ugyanis van egy jól felszerelt mountain bike-ja.

Nemcsak gyűjti, használja is a szép ceruzákat, festékeket. Kedvenc varázsceruzájával szívesen rajzolgat. Szeret olvasni, különösen a történelemmel kapcsolatos elbeszéléseket, regényeket.

No és a tanulás? Vajon hogy áll Zsolti az isivel? Nos, Zsolti tanulni is

A Sepa család

szeret. Bizonyítványa jó, ebben a tanévben kedvenc tantárgya a földrajz.

Ha van köztetek olyan, aki szívesen csereberélne Zsolttal, írjon az Irkának. Levelét továbbítjuk.

P. M.

A róka, a medve és a szegény ember

Magyar népmese

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember. Ez a szegény ember egy reggel két tehenével elindult szántani. Amint az erdő mellett ment el, egyszer csak hallott valami bömbölést és makogást. Bement az erdőbe megnézni, vajon mi lehet az? Hát látja, hogy egy nagy medve verekedik egy kis nyúllal.

– No, még ilyet se láttam életemben! – mondta a szegény ember, és olyan jóízűen kacagott rajta, hogy majd megpukkadt.

– Ejnye, veszett-hordta embere, hogy mersz te rajtam kacagni?! – rivallt rá a medve. – Ezért meglakolsz: tehenestül együtt megeszlek!

A szegény ember bezzeg most már nem kacagott, s nagyon kérte a medvét, hogy ne egye meg. Vagy ha már csakugyan meg kell lennie, legalább estig ne egye meg, addig felszántja a földjét, hogy szegény háza népe ne maradjon kenyér nélkül.

– No, hát estig nem bántalak, de akkor megeszlek!

Avval a medve elment a dolgára, a

szegény ember pedig búsan szántogatott, s akármennyit gondolkozott, nem tudta elgondolni, mivel lehetne megengesztelni a medvét.

Dél felé odavetődött egy róka. Észrevette, hogy a szegény ember búsul. Kérdezte tőle: mi baja, talán segíthetne rajta.

A szegény ember elmondta, hogy járt a medvével.

– Ha csak ennyi a baj, azon könnyen tudok én segíteni. Kutya bajod se lesz, te is megmaradsz, a teheneid is, s még a medve bőre is a tiéd lesz. De mit fizetsz, ha megsegítek?

A szegény ember nem tudta, mit ígérjen, mert nemigen volt miből, s a róka is sokat kért. Végre kilenc tyúkban s egy kakasban egyeztek meg. Nehezen ígérte meg a szegény ember, mert nem tudta, honnan teremti elő, de mégis megígérte.

– No már most, szegény ember, hallgass rám. Mikor a medve estefelé idejön, én megbújok a bokorban és kürtölök, ahogy a vadászok szoktak. Erre a medve megijed, s kér, hogy bújtasd el!

Te bebújtatod abba a zsákba, s megmondod neki, hogy meg ne mozduljon! Én akkor kijövök a bokorból, s megkérdem, mi van abban a zsákban. Te azt mondod: szenes töke. Én nem akarom elhinni, s azt mondom: vágd abba a csúcsba a fejszédet! Te erre úgy vágod fejbe a medvét, hogy az mindjárt szörnyethal.

A szegény ember megörvendett a jó tanácsnak, s követte is. Minden úgy történt, ahogy a róka mondta: a medve póruul járt, s a szegény ember megszabadult tehenestül.

– Nem megmondtam, hogy így lesz? – mondá a róka. – Tanuld meg ebből, szegény ember, hogy többet ésszel, mint erővel! De nekem most dolgom van, hazasietek. Hanem holnap elmegyek hozzád a kilenc tyúkért s egy kakasért. Jó kövérek legyenek! Otthon légy, mert különben megkeserülöd!

A szegény ember szekerére vetette a medvét, vígan tért haza, otthon jó vacsorát kapott, jót aludt rája, s nem félt a rókától, mert megtanulta tőle: többet ésszel, mint erővel.

Reggel alig nyitotta ki a szemét, már kopogtatott az ajtón a róka, s kérte a kilenc tyúkot és az egy kakast.

– Mindjárt, komám, mindjárt, csak felöltözöm – mondta a szegény ember. Hamar felöltözött, de nem nyitotta ki az ajtót, hanem megállott a szoba közepén, s elkezdett a szájával csaholni.

– Te szegény ember, mi az? Talán csak nem kopó?

– Bizony, komám, kopó az, mégpedig kettő. Itt aludtak az ágy alatt, ördög tudja, honnan kerültek ide. Megéreztek a szagodat, ki akarnak rohanni. Alig tudom már tartani őket!

– Csak addig tartsd, amíg elfutok! Nem bánom, maradjon inkább a tyúk is, a kakas is neked!

Mire a szegény ember kinyitotta az ajtót, a róka már túl volt ungon-berken. Nagyot kacagott rajta, s még talán most is kacag, ha meg nem halt.

Feladat

Rajzoljátok le a mesének azt a jelenetét, amit a legérdekesebbnek találtok!

Vízianió jótette

Észt népmese

Egyszer egy árva leány a tóparton üldögélt a folyó torkolatánál, és siratgatta temetőbe költözött apját és anyját. Panaszkodott, hogy rosszul megy a sora, mert gonosz gazdasszonya és gazdája van. Egyszerre valaki a vállára tette a kezét. Felnézett: egy szép, aransárga hajú, barna szemű asszony állt mellette különös öltözkében. Fehér köveket tartott a kötényében, s nyájasan mosolyogva mondta:

– Ne sírj! A rossz napok után jobbak virradhatnak rád!

Ezekkel a szavakkal az árva leány ölébe öntötte kötényéből a köveket, s így szólt:

– Menj haza, s rakd bele ezeket a köveket a ládádba. De ne szólj róla senkinek, mit hallottál ma tőlem, vagy mit adtam neked. Annak viszont, aki holnap kérőbe jön hozzád, beszélhetsz, s megmutathatod, amit most a kötényemből kaptál.

Az árva lány először szóhoz sem jutott a csodálkozástól, végül azonban szomorkásan elmosolyodott, s így szólt:

– Kérő? Nem tudom, ugyan ki kérhetné meg szegény kezemet!

– Majd meglátod! Higgy a szavamnak: én még soha senkit sem csaptam be!

Az árva leány meg ezt kérdezte:

– Honnan jöttél ide, s honnan tudod, mi történik holnap?

– Hogy ki vagyok, s honnan tudom, azt most nem mondhatom meg. Hogy hová való vagyok? Oda, ahol a Nap, a Hold, és a csillagok alulról felfelé látszanak, s a hegycsúcsok meg a fák suda-rai lefelé nőnek. Ott, ahonnan én jöttem, senkinek se megy rosszul a sora, ott nincs gonosz gazda, se gazdasszony, se forróság, se hideg, ott nem sír senki, se nem panaszkodik.

– De honnan termettél ilyen váratlanul mellettem? – kérdezte a leány bátorságra kapva.

Az idegen asszony mosolyogva mondta:

– Onnan jöttem, ahova most megyek – s ezekkel a szavakkal belépett a vízbe.

Az árva leány most már megértette a dolgot, s akaratlanul kicsúszott a száján:

– Te vagy a Vízianió?!

Még jóformán ki se mondta, a különös idegen máris eltűnt. A leány álomnak tartotta volna az egészet, de a fehér kövek az ölében arról tanúskodtak, hogy mégis igaz volt.

A leány gyorsan hazament, s csak úgy tréfából betette a köveket a ládája-ba. Másnap jött egy módos gazdaleány,

s feleségül kérte a leányt.

A leánynak eszébe se jutott a tegnapi vízparti eset, csak mikor a vőlegény hazafelé indulóban volt. Ekkor elmondta, mit látott tegnap, s odavezette a leányt a ládájához. Amint felemelte a láda tetejét, látják, hogy a láda csaknem félig van ezüstpénzzel. A legény megölelte a leányt, s így szólt:

– A pénz csak pénz. Nekem eddig is volt belőle elég. A te gazdagságod nem tesz engem gazdagabbá, mint voltam. Akivel azonban a Vízianió jót tesz, az a legjobb, legbecsületesebb ember. Áldás van rajta, s gyarapszik, növekszik a keze alatt minden.

A vőlegény szava igaznak bizonyult: miután egybekeltek, boldogan éltek, jól ment a soruk, s végül nagyon gazdagok lettek. Az egykori árva leányból a környék legjobb szívű gazdasszonya lett, segített a bajba jutottakon, senkit se eresztett el üres kézzel, aki kérni jött hozzá, s anyjuk helyett anyja volt az árváknak.

Feladat

Észtország a Baltikum egyik országa. Melyik a másik kettő?

Miért?

Miért van ollója a ráknak?

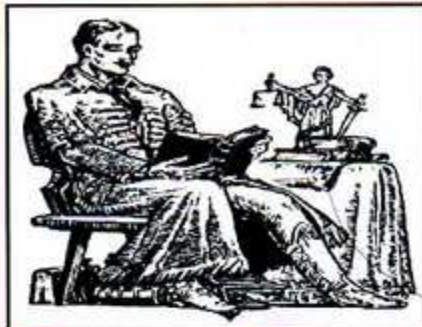
Úgy használja, mint mi a kezünket. Általában a keskenyebb ollóval kutat táplálék után, de ha valami jó falatot talált, az erősebb másikkal veszi munkába. Ez az olló vastagabb, és néhány kemény bűtyök is van rajta, amivel a nagyobb rákok még a kemény kagyló héját is össze tudják roppantani. A nagy akváriumokban néha látni homárokat, ezeknek a nagy tengeri rá-

koknak hatalmas ollói vannak. Akadnak a tengerben olyan nagy rákfajok is – például a languszta –, amelyeknek nincsenek ilyen félelmetes fegyvereik.

Schmidt
Egon

Tündöklő szellemek

Zrínyi Ilona, a munkácsi vár hős védője

A magyar történelem egyik leg-híresebb nőalakja. A Wesselényi-összeesküvés miatt kivégzett Zrínyi Péter horvát bán lánya volt. Első férje, I. Rákóczi Ferenc szintén részt vett a mozgalomban. Zrínyi Ilona 1676-ban özvegyen maradt két gyermekével: Juliannával és Ferkóval. 1682-ben férjhez ment Thököly Imréhez, aki akkor vezette szabadságharcát a bécsi udvar ellen. Amikor a Thököly-felkelés elbukott, a kurucok a Zrínyi Ilona által védett munkácsi várba szorultak vissza. A vár úrnője három hosszú évig hősiesen küzdött a sokszoros túlerő ellen. 1688-ban azonban kénytelen volt feladni a várat. A megállapodás szerint együtt maradhat két gyermekével. Ám az udvar megszegte az egyezséget, két gyermekét azonnal elszakították tőle.

Bécsben egy zárdában tartották fogva Zrínyi Ilonát. 1691-ben férjének sikerült fogságba esett császári tisztek ellenében kicserélnie. Mielőtt elindult, búcsúlevelet írt fiának: „Isten áldása legyen rajtad! Édes Fiam, Ferenc! (...) Ne búsulj azon, hogy javaid idegen kézen vannak és pusztán állnak. (...) Te csak tanulj szorgalmasan, és rajta légy, hogy a dicsőség koronáját elnyerjed. Nincs a világon szebb és dicsőbb dolog, mint a becsületes név és a jó hír. Ez soha meg nem hal, hanem örökké él. A földi javak elveszhetnek, de aki a becsületét veszítette, mindenét elvesztette.”

A munkácsi várban bronz dombozmű örzi Zrínyi Ilona emlékét.

Tudod-e, hogy

- a) azért látunk különböző színeket, mert a tárgyak eltérő mértékben nyelik el és verik vissza a rájuk eső fényt?
- b) a piros virágok azért látszanak pirosnak, mert a fény vörös részét verik vissza, a többi viszont elnyelik?
- c) amikor csillog a hó, az összes fény szórtan verődik vissza, ezért látszik a hó fehérnek?
- d) a legtöbb állat nem lát színeket?
- e) a bika csak azért támad a vörös anyagra, mert lengetik előtte?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

HÓLABDA

Hozzávalók:

30 dkg méz, 5 dkg margarin, 2 liter pattogatott kukorica

A mézet és a margarint egy jó nagy lábasban kis lángon melegítsd addig, ameddig megolvad. Közben kevergesd, de vigyázz, mert könnyen megéghet. Ha megolvadt, vedd le a tűzről, és add hozzá a pattogatott kukoricát. Gondosan keverd el, hogy a szemeket körös-körül érje a méz! Ha már nem túl meleg, készíts mellé egy mély tálba vizet. Mártsd mindkét kezdet a vízbe, és a mézes kukoricából vizes kézzel formálj gombócokat – akkorákat, mint egy hólabda. Sorakoztasd egy nagy tálra őket, és már kínálhatod is. Nagyon tápláló csemege!

Ötletek a farsangi jelmezbálra

Tavasztündér

Toronyóra

Katicabogár

Királyfi

Ismered-e Móricz Zsigmondot?

Irodalmi tudod-e?

1. Hogyan kapcsolható Móricz Zsigmond nevéhez Csetfalva, Beregújfalú?

2. 1908-ban megjelennek verses állatmeséi. Mi a kötet címe?

3. Melyik állat „mondja” Móricz versében: „A-dós nékem a fa-lúúú!”

4. Mi a címe annak a novellájának, mely egycsapásra ismertté tette a nevét?

5. 1909-től szoros barátság fűzte Adyhoz. Ady versben köszöntötte: „Rózsafavonóként...” Folytasd az idézetet!

6. 1917-ben jelent meg a magyar irodalom egyik legszebb háborúellenes elbeszélése. Mi a címe?

7. Nevezd meg a XVII. századi Erdély történelméről írt trilógia címeit!

8. Ki a hőse az Árvácska című kisregénynek?

9. Honnan az idézet? „A ház mögött kert is volt. Kicsi volt a kert, de az is csodálatos volt. Egy hajnalra emlékszem, úgy négy-öt éves koromban, amikor édesapám kivitt ölben a kertbe, s ott egy egész csorda tinó volt.” (Könnyítésül: A cím első szava: Hajnali)

10. Hol található Kárpátalján Móricz Zsigmond-emléktábla?

A mi nyelvünk

Van három szavunk, mely meghatározza létezésünk teljességét. Az első az *anya-öl*, a második az *anyaföld*, a harmadik pedig az *anyanyelv*. Az első az életet adó, az életre nevelő, a második létezésünk, sorsunk, munkánk, sikereink és kudarcaink színtere, s majdani nyugvóhelyünk is. És ami e kettőt egybefogja – a harmadik –, az az

Vallomás az anyanyelvről

(RÉSZLETEK)

anyanyelv. Hogy nyelvünk létezésünk hármasságát az *anya* szavunkkal kapcsolta egybe, az nemcsak azt jelenti, hogy e három fogalom milyen mértékben meghatározója életünknek, de egyúttal a nyelv, a magyar nyelv sűrítő erejét és képességét is fölragyogtatja. (...)

Mindezt azzal a tudással és tapasztalattal mondhatom, amelyre az elmúlt évtizedek két- vagy többnyelvű hétköznapijai figyelmeztettek, s nem is akármilyen erővel. Mert másként éli meg – ha megéli egyáltalán – az édesanyai nyelv élményét, annak felismert vagy sejtett szépségeit, aki úgy él benne, hogy

sem korholást, sem dicséretet nem kap érte, mint az, akinek e szépségeért nap mint nap meg kell küzdenie. Ám akinek sorsa így alakult – s van néhány millió ilyen e kies Kárpát-medencében – az más mértékkel mér, annak más a viszonya a kimondott szóhoz, ha hely és mód nyílik a hangos megnyilatkozásra. Aki így, ilyen körülmények között éli meg magyarságát, s egyben az anyanyelvét, az a kimondott szóra jobban ügyel, s óvja, mert egybe sincs a valahová tartozás bizonyítására.

Gál Sándor

Postabontás

GÓLYAHÍR

Volt izgalom a kárpátaljai első osztályosok körében, mikor megérkeztek az iskolákba a Gólyahír-csomagok... Az egyik megajándékozott kislány az Irka szerkesztőségébe is elküldte a csomagban lévő levelet és fényképet.

Valamennyi kárpátaljai kislány köszönetét és üdvözlését küldjük Zitának és a többi csomagküldő kis barátunknak.

Mozgalmas élet a Bányai Középiskolában

Iskolánkban sok rendezvényt szervezünk. Számomra az október volt a legizgalmasabb. Megemlékeztünk az aradi vértanúkról, az 56-os forradalomról, méltattuk a tanítók napját. Legemlékezetesebb azonban a természetvédelmi hét volt, melynek befejezéséért „Az őszi ajándékai” címmel természékiállítást tartottunk. A kiállításon az 5-10. osztályos tanulók vettek részt. Az iskola dísztermében, mely most egy elvarázsolt birodalomhoz hasonlított, zöldegekből, gyümölcsökből, őszi falevelekből különböző kompozíciókat állítottak ki. Osztályunk a Piroska és a farkas című mese egyik jelenetét készítette el egy asztallap nagyságú táblára.

A rendezvény végén közösen elfogyasztottuk a különböző zöldegekből és gyümölcsökből készített finomságokat.

A zsűri hosszas fontolgatás után valamennyi résztvevő osztályt oklevéllel jutalmazta, s külön dicséretben részesítette a 6., 7.a és 10.b osztály tanulóit.

Köszönjük az iskola igazgatóságának és a rendezvény szervezőinek, hogy lehetővé tették számunkra ötleteink megvalósítását és bemutatását.

Csatáry Andrea, 6. oszt. Bányai

Kedvencem a rajz

Nagyon szeretek rajzolni. Mindig megnézem az Irka egyes rajzait, s én is le szoktam festeni azokat. Első osztályos korom óta vízfestékekkel festek. Most a kedvenc rajzomat küldöm el az Irkának.

Hevesi Sándor, 4. oszt. Gyula

A szerkesztőségbe érkező leveleket olvasva azt tapasztaljuk, a tél örömei nem feledtetik a kedves nyári napokat, az élmények nem homályosulnak. Két levelet is kaptunk ugyanarról a táborozásról. „Összegyűrtük” a két beszámolót, s így adjuk közre.

Balatoni nyaralás

Az idei nyárutó nagy élményt tartogatott számunkra. Tíz napot tölthettünk a Balaton partján több mint nyolcvan diákkal.

Augusztus utolsó vasárnapján vonattal utaztunk. A kimerítő út ellenére délután már mindenki izgatottan fűrkészte a Balaton itt-ott előbukkanó foltjait. Nemsokára meg is érkeztünk Mária-fürdőre. A szálláshelyünk nagyon közel volt a tóhoz, ezért már első este elmehettünk fürödni. Közelről a tó egy végtelen, fehér sivatagnak tűnt, a felszíne tükörsima volt. Mindenki nagyon élvezte a sekély vízben való gyaloglást és pancsikolást.

A partra mindennap lemegettünk és fürödhettünk is, amikor jó volt az idő.

A nyaralásunkat még izgalmasabbá tette, hogy különböző játékokat szerveztek számunkra, sőt még Keszthelyre is elvittek bennünket. Itt rengeteg érdekes dolgot

láttunk. A múzeumban megtekinthettünk régi fegyvereket, könyveket, a kirándulás végén még fagyaltot is kapott a csoport. Keszthelyről csak este érkeztünk vissza táborhelyünkre.

Az elkövetkező napokat kicsit szomorúbbá tette a felhős időjárás, a Balaton sima felszíne is haragosan hullámzott. Bár a hideg időjárás nem kedvezett nekünk, mégis sor került a hagyományos táborüzre és szalonnasütésre.

Másnap délelőtt indulunk haza. Az út hazafelé sokkal hosszabbnak tűnt, mert mindenki sajnálta elhagyni a Balatont és az új barátokat.

Igazán hálásak vagyunk mindenkinek, aki lehetővé tette számunkra ezt a felejthetetlen nyaralást.

Timkó Marianna

8. oszt. Sislóc

Orgován Krisztina

6. oszt. Beregszász

Kedves Irka!

Egyik számodban azt olvastam, hogy újra lesz Szíves Oldal, ha írunk. Hát én írok. 13 éves lány vagyok. A nyáron megismerkedtem egy magyarországi fiúval. A neve István. A tábor ideje alatt nagyon jól megvoltunk, még a korkülönbség miatt sem vitakoztunk. Ő ugyanis 2 évvel idősebb, mint én. Rengeteget szórakoztunk, tréfálkoztunk, élveztük egymás társaságát és a nyarat. Elkövettünk apró huncutságokat, és az még közelebb hozott egymáshoz bennünket... Egyik este azt mondta, hogy szeret... Mikor elváltunk, akkor is ezt mondta, és megígérte, hogy ír majd. Azonban azóta eltelt két hónap, és én még mindig nem kaptam levelet. Miért nem ír? Talán elrontottam valamit?

Remélem, tudsz segíteni vagy valamit tanácsolni.

Kati

Kedves Kati!

Segíteni nem tudunk, de tanácsot adni igen. A közös táborozás során gyakran kötődnek barátságok, szerelmek, ám általában a vakációval együtt elmúlik az öröknek hitt kapcsolat is. Lehet, hogy most is ez történt? Vagy egyszerűen elvesztette a címedet? A tépelődés helyett vedd elő a legszebb kézírásodat, és írd te Istvánnak. Ne emlékeztess ígéretére, inkább udvariasan érdeklődj, emlékszik-e még a tábori napokra...

Szeretettel üdvözlöl: Szív Szilvi

Ki ír nekem? Levelezni szeretnének

Molnár Henrietta (Munkácsi járás, 89620 Beregrákos, Marx Károly u. 30.) 12 éves. Hobbija a zenehallgatás, szeret táncolni. Sztárok fotóit gyűjti. Ígéri, minden levélre válaszol.

Hromej Róbert (90300 Nagyszőlős, Vörszotzka 49.) 13 éves. Hobbija a tánc, szereti az egzotikus állatokat és a zenét. Gyufásdobozokat és gyertyákat gyűjt.

Kérések, kívánságok rovata

1. Szeretném, ha lenne az Irkában egy rovat, amit az olvasók szerkesztenének. Úgy képzeltem el, hogy aki szeretne, beküldene egy fogalmazást az élete legizgalmasabb élményéről, s ezek megjelenének a lapban. Év végén pedig az olvasók szavazatai alapján odaítélnék a legjobb fogalmazás díját.

2. Kedvenc énekesnőm Britney Spears, kedvenc színésznőm Natalia Oreiro. Szeretném, ha az Irkában megjelenének fotók és cikkek ezekről a sztárokról, s általában a sztárokról.

Molnár Henrietta, Beregrákos

Kedves Henrietta! Már van rovatunk, amit az olvasók szerkesztenek: a **Postabontás**, az **Irkafirka**. Amit kérsz, megvalósíthatatlan. Képzeld el, ha több száz gyerek küldené be a fogalmazását! Vajon közölhetnénk-e valamennyit, hogy eldönthessétek, kié a legjobb? De a Te élménybeszámolódat szívesen olvasnánk!

A sztárokkal kapcsolatos óhajotokkal kapcsolatban már többször válaszoltuk, hogy az Irka elsősorban szépirodalmi gyermeklap, nem foglalkozunk sztárokkal.

1. Szeretném, ha az Irka többször (havonta) jelenne meg.
2. Azt szeretném, ha az Irka több olyan verssel és rajzzal jelenne meg, amit a gyerekek készítettek.

Papp Adrienn, 6. oszt. Kígyós

Az első kérésedre a válaszuk: mi is! A másodikra pedig az, hogy küldjétek több jó verset és rajzot!

A 2001/3. szám feladatainak megfejtése

13. oldal. Költöző madarak: fecske, gólya, réce, vadliba, daru, gém, sirály, sárgarigó, kakukk, seregély, kánya, fűlemüle, kékcsóka, barázdabillegető stb.

Csapatban költöznek: darvak, vadlibák, gólyák, fecskék
Magányos utazók: kakukk, jégmadár, nyaktekeres, búbos banka

Nem fán fészkel: gólya (előfordul, hogy kiszáradt fára rakja fészket), jégmadár, nádirigó, barázdabillegető, vadkacsa, vadliba, réce, daru, fácán stb.

Sok helyes válasz érkezett. **A sorsolás alapján tollat kap:** Bimba Katalin (Szernye), Demes Sándor és Csaba (Botfalva), Izsák Renáta (Rafajnaújfalú)

14. oldal. Tadzsiszisztán fővárosa Dusanbe. A helyes választ beküldők közül tollat nyert: Fábián Alex (Tiszakeresztúr), Hidi Katalin (Csap), Szécsi Péter (Rát), Tibor Nikolett (Beregújfalú), Kaszonyi Marianna és Viktória (Mezőkaszony)

15. oldal. A kilencen kívül mesebeli szám még a három, a hét, a tizenkettő, a száz.

Tollat nyert: Balogh Kitty (Péterfalva), Csengeri Szilárd, Illár Adriána (Rát), Demeter Gabriella (Rafajnaújfalú), Puskás Renáta (Beregújfalú)

17. oldal. Szőlőfajták: kadarka, leányka, olasz rizling, kövidinka, furmint, mézesfehér, muskotály, hárslevelű, saszla stb.

Tollat kap: Héder Zsuzsanna (Tiszakeresztúr), Papp Adrienn (Kígyós), Pilipkó Brigitta (Salánk), Rendes Bettina (Nagydobrony), Verbócki Denisza (Rát)

20. oldal. A szüreti bál egyik fő ékességét, a mennyezet közepére erősített dísz vidékünkön sokféleképpen nevezik: koszorú, nagycsapos, főcsapos, szüreti kosár, szüreti koszorú, főcsokor stb.

Tollat nyert: Héder Karolina (Tiszakeresztúr), Kun Viktória (Beregsom), Garbely Brigitta (Rafajnaújfalú)

29. oldal. Őszi hangulat: Petőfi Sándor: Szeptember végén
Nevek: Rózsa

Nyelvi játék: fekete

Nem mindegy: A sötét kamrában cinognak az egerek. A film előhívását sötét-kamrában végzik. A felső kabát színe kék. Ősszel már elkél a felsőkabát. **Könyvet nyert:** Héder Karolina, Jánki Zoltán (Tiszakeresztúr), Gajdos Mónika, Kutasi Timea (Rafajnaújfalú), Molnár Ferenc (Beregújfalú)

Cirmos cica:

Hotelportás

A játékvezető papírján fel vannak sorolva a hotel szobaszámai 1-től 40-ig. A portásjelöltek, vagyis a játékosok egymás után jönnek szobát rendelni vendégük számára. Mivel 40 szoba van, jól kell emlékezniük a már kiadott és szabad szobák számaira.

A vezető sorra megjelöli azokat a szobákat, amelyeket kérnek. Ha valaki olyan szobát rendel, mely már foglalt, akkor rossz pontot kap. Minél jobban előrehalad a játék, annál nehezebb eltalálni a szabad szobák számát. Az győz, akinek a legkevesebb a rossz pontja.

Betűjáték

A játékvezető megad egy szót. Az asztalnál ülő játékosok leírják, s az a feladatuk, hogy egymás után új szavakat írjanak mellé úgy, hogy csak egy-egy betűt változtathatnak meg. Csak értelmes szóra lehet változtatni.

Pl.: fűzet-fűzet-fűzek-fűzik-főzik-főzők-gőzők-gőzöl-győzöl-győzők-győzők stb.

Bor-bír-bár-bán-kán-szán-szén-szín stb.

A játékvezető azzal nehezítheti a játékot, hogy meghatározza: melyik szótól melyik szóig kell eljutni.

Aki nem tudja folytatni, az zálogot ad.

Nevetőverseny

Két csapatot alakítunk. Egy hosszú asztal mellett egymással szemben ülnek a játékosok. A játékvezető megjelöli, hogy melyik a nevetető, s melyik a komoly csapat. A nevetetők igyekeznek megnevetetni az ellenfelet, de nekik komolynak kell maradniuk. Aki a komolyak közül elneveti magát, kiáll.

Később szerepet cserél a két csapat.

Győz az a csapat, amelyben a komolyak közül a legkevesebben nevetnek.

Tízből a tizenegyediket!

A rejtvény tíz sorában tíz gyümölcs neve fejthető meg. Könnyítésül a négyzetek betűit megszámoztuk: az azonos számok azonos betűket jelölnek. A 11. sorban egy újabb gyümölcs nevét kapjátok, ha minden sorból a kiemelt betűt sorrendben beírjátok a körökbe.

1	Déligyümölcs	1	2	3	2	1	17
2	Sajt is készül belőle	5	6	3			
3	Hasonmása világít	7	8	3	9		
4	Akkor jó, ha savanyú	4	6	9		10	11
5	Földről szeded	12	13			3	
6	Van gömbölyű és hosszú		14	6	15	16	2
7	Tökén termő, fűrtös	17		3	15	8	
8	Nem kell megmosni	5	2			18	1
9	Aszalva kapható	19	2	9	10	15	2
10	Nyári kedvenc	19	6	1	1	21	
11	Megfejtés						

Betűrejtvény

1.	R R R R R	2.	M A R
----	-----------	----	-------

Állatos mondások

Egészítsétek ki az alábbi szólásokat és közmondásokat!

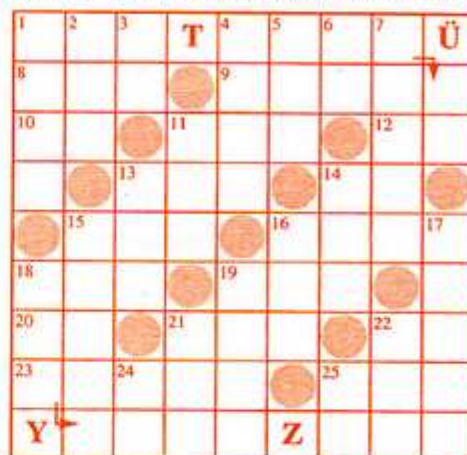
Nagy a feje, búsuljon a	bőrt lehúzni!
Ne igyál előre a bőrére!	Kiugratja a a bokorból!
Úgy él, mint a vízben!	Annyi pénze van, mint a tolla!
Egy nem lehet hét	Vak is talál szemet!

Beküldési határidő: 2002. március 31.

Keresztrejtvény

Két kisfiú bemegy az édességboltba csokit vásárolni. – Szerinted egy vagy két csokit vegyünk? – kérdezi az egyik fiú.

Hogy mit válaszolt a másik, megtaláljátok a rejtvényben.

Vízszintes

1. A kisfiú válaszában első része. 8. Szarvasfajta. 9. A billeg ikerszava. 10. Hamis. 11. Böven áraszt. 12. A Lego egyenmű betűi. 13. Az államnak fizetjük. 14. Visszahí! 15. Járom. 16. Nagyon izmos, sokat bír. 18. Játék szlovákul. (Hra) 19. Ó, sole... ismert olasz dal kezdete. 20. Puha fém (Őn). 21. Tudományos tétel. 22. Megszólítás. 23. Fiú-név. 25. Végtag.

Függőleges

1. Vadászkutya. 2. Orosz gépkocsimárka. 3. Az americium vegyjele. (AM) 4. Fiatal ökör. 5. Fát nemesít. 6. Azonos betűk. 7. A levegőben lebegő parányi vízcsepkekből álló halmaz. 11. Arra a helyre. 13. Török tisztíró. 14. A vaj készítésekor keletkezett savanykás folyadék. 15. Ők lerónak papírra. 16. Egy németül. 17. Se..., se száma. 18. A rejtvény második része. 19. Női becenév. 21. Magyarországi gyermekváros, vissza. 22. A hajó része. 24. Belga és olasz gépkocsik jelzése. 25. Kicsinyítőképző.

Beküldendő a vízszintes 1. és a függőleges 18. számú sor megfejtése

Plusz egy szó

Keress mindegyik oszlophoz egy-egy odaillo szót!

Tündérújjak

Szíves könyvjelző

Ha tudsz hímezni, szép szíves könyvjelzőt hímezhetsz. Ha nem, vagy az időd kevés, papírból is elkészítheted.

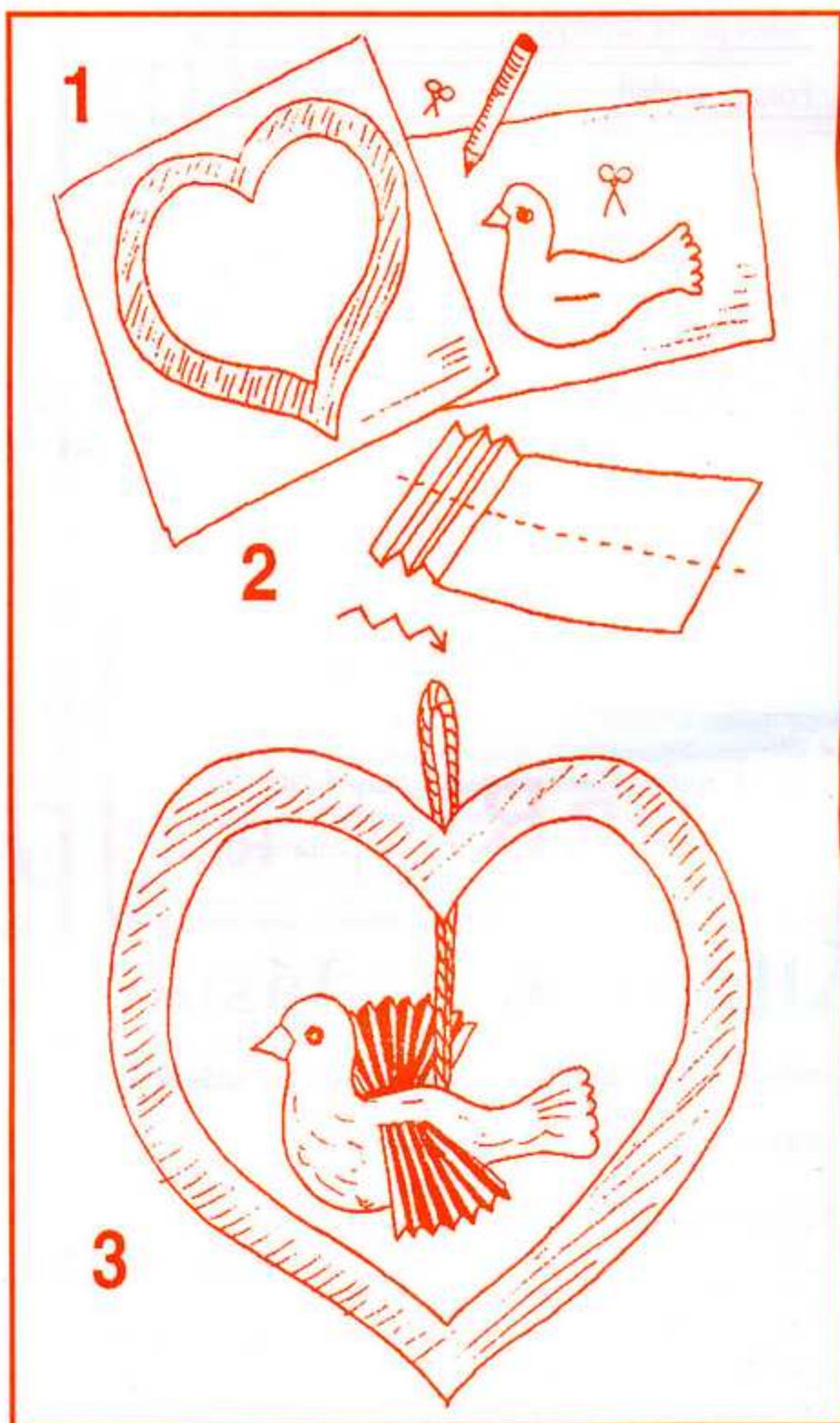

Papírszív

Néhány éve nálunk is szokásba jött a Bálint-nap (Valentin-nap) megünneplése. Mivel ezt a szerelmesek napjaként emlegetik, leggyakoribb motívuma a szív. Íme két ajándékötlet!

Anyagszükséglet: keménypapír, színes papír, ragasztó, szalag, színes ceruza, filctoll.

Megrajzoljuk a szívet, kivágjuk a keménypapírból, majd kiszínezzük. Ugyanígy rajzolunk egy madarat, azt is kivágjuk, kiszínezzük. (1. kép) Színes papírból legyezőformát hajtogatunk. (2. kép) A madár testén vágunk egy kis rést, amin átdugjuk a legyezőformákat (3. kép) A madarat a szívbe ragasztjuk a szalag segítségével úgy, hogy a szíven bújassuk át.

Bolond világ

Bolond világ van
 Angliában:
 Lábbal ropják a táncot.
 Bolond világ van
 Flandriában:
 Szájjal eszik a lángost!
 Ha én lennék az ő helyükben,
 szájjal ropnám a táncot.
 Ha én lennék az ő helyükben,
 lábbal falnám a
 lángost!

(Tarbay Ede)

Farsangi fánk

Csattog a tűz piros nyelve,
 szikrát szórva, rőzsét nyelve.
 Nevel csöppnyi lángokat,
 S pufók képű fánkokat
 Ringat forró zsírban kelve,
 Duruzsolva, énekelve.

Pirul a láng, mint a rózsza,
 Szalagosra, ropogósra,
 S míg tűzanyó szendereg,
 Ő cukorban hempereg.
 Hamvas képpel reng a tálon.
 Nincs jobb ennél a világon.

(Iványi Mária)

Bundás medve

Ha én medve volnék,
 még hozzá nagy,
 avval nem gondolnék,
 esik-e vagy fagy,
 nem sokat törődném,
 fagyik-e vagy es –
 befedne a jó prém,
 még hozzá nemes.

Mert prémcsizmám volna és prémtakaróm,
 barna prémből sapkám, mikor akarom,
 szörkesztyűbe bújna szörmancsom hús körme,
 államat is fedné a dús barna szörme.
 Roppant barna szörcsuklyával a fejem felett
 nagy prémágyban átaludnám az egész telet.

(A.A. Milne, Devecseri Gábor fordítása)

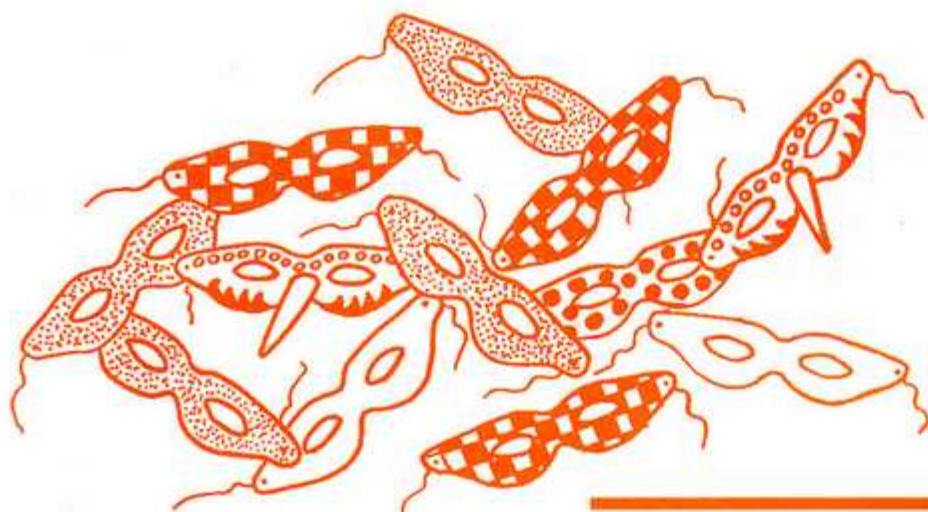
Itt a farsang!

Az óvodások farsangi álarcokat készítettek, és ki-ki az asztalon hagyta a sajátját. Az álarcok különböző mintájúak. Ha ügyes vagy, megtalálod:

a) mely mintájú álarcból van a legkevesebb?

b) melyből van a legtöbb?

c) melyekből van ugyanannyi?

Nevezd meg a különböző mintákat! Ha tetszenek az álarcok, kis segítséggel te is készíthetsz saját részedre, és felveheted az óvodai farsangi mulatságon.

Nécsüfölők

Aladár,
neked tojik a madár!

Lackó, pad alatt a zacskó,
pipadohány zacskó,
bújj utána, Lackó!

András,
kopog a padlás!

Miska, fogott egeret,
hozott neki szekeret!

Anikó,
tied lesz a víziló!

Péter,
Bajuszod egy méter!

Ádám,
egér fut a hátán!

Balázs,
csipje meg a darázs!

Feri, Feri, fecseri,
macska farkát tekeri!

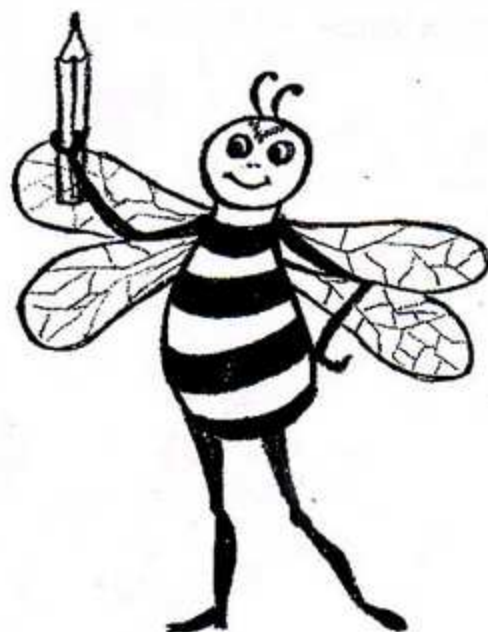
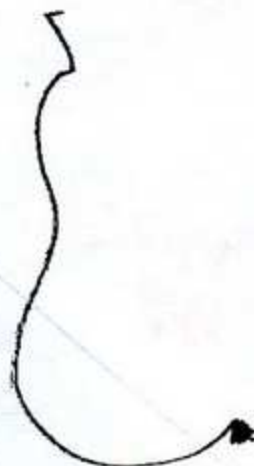
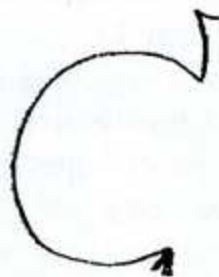
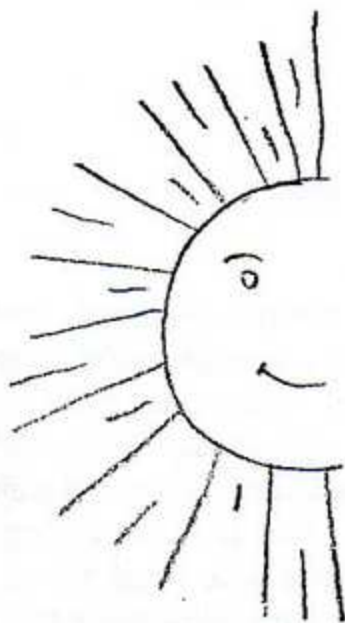
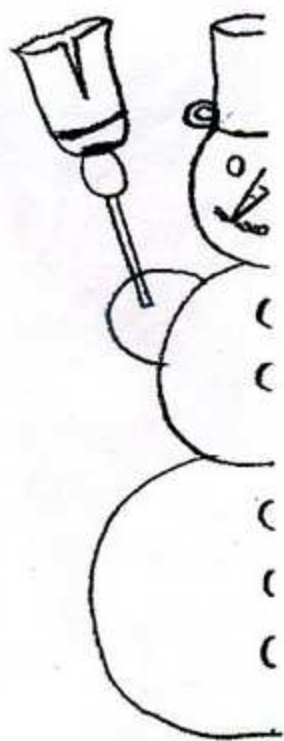
Gyuri, Gyuri, Gyurka,
Málékásás hurka!

Katica,
megharapott a cica!

Segíts rajzolni!

Döngicsélő Dongó Dini rajzolni szeretett volna, ám épp, amikor be akarta fejezni a rajzokat, kitörött a ceruzájának a hegye. Segíts befejezni a rajzokat! Ha kitaláltad, hogy a fél rajzok mit ábrázolnak, már könnyű dolgod lesz, mert a hiányzó rész a rajz tükörképe. Ezek a tárgyak ugyanis **szimmetrikusak**. Ha pótolta a hiányzó részt, fess ki!

A szárnyasok királyválasztása

A szárnyasok összegyűltek, hogy királyt válasszanak. A sas elgondolta, hogy majd ő lesz a király, de a többiek azt mondták, hogy az legyen a király, aki a legmagasabbra felszáll.

Az ökörszem a sas szárnya alá bújt. Mikor aztán a nagy madarak felrepültek annyira, hogy már nem bírtak feljebb szállni, akkor az ökörszem kirepült a sas szárnya alól, és fölszállt a legmagasabbra. Ő lett a király.

Mikor megtudták a madarak, hogyan nyert az ökörszem, zavarni kezdték, hogy majd agyonütik hamisságáért: szégyellték, hogy a legkisebb állat a király.

Addig kergették, amíg az ökörszem talált egy rózsabokrot. Amilyen kicsi volt, be tudott bújni a tövisek közé. Oda a többiek nem bírták követni. Azt mondták:

– Elég lesz, ha csak egy lesi. Ha meglátja, hogy kijön, fogja meg, vagy adjon hírt a többinek!

Odaállították a legnagyobb szeműt, a baglyot.

A bagoly örködött is egy jó darabig, de azután nagyokat pislantott, s elmerészkedett onnan. Mikor az ökörszem kiszállt, nem látta meg.

Most meg már a baglyot akarták megverni, mert elszalasztotta az ökörszemet. A bagoly elbújt, s azóta nem mer nappal járni, mert ha a többi madár meglátja, megveri.

Találós kérdések

Télen virágzom,
illatot nem adok,
melegre elolvadok.

(Jégvirág)

Hol vizet önt,
hol havat hint,
hol jeget szór fejedre,
s elszáll – pedig szárnya
sincsen,
nyugatra, keletre.

(Felhő)

Felkél lába nélkül,
felszáll szárnya nélkül.

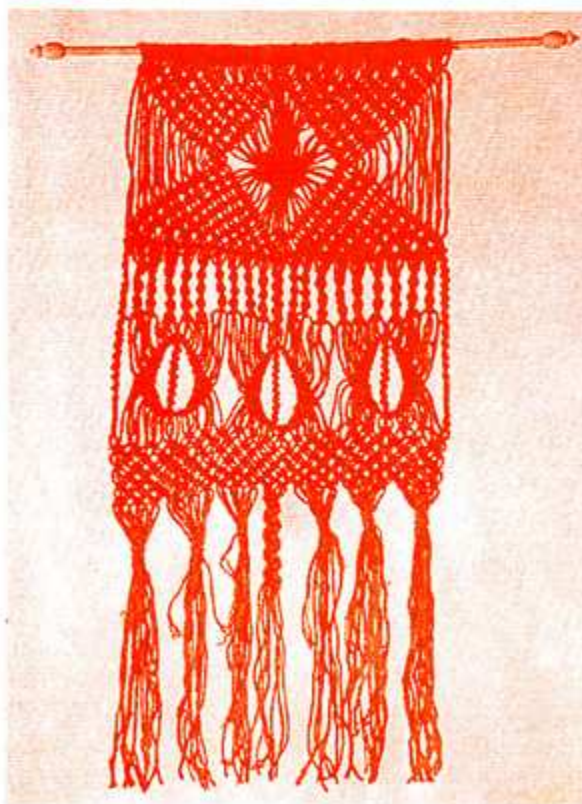
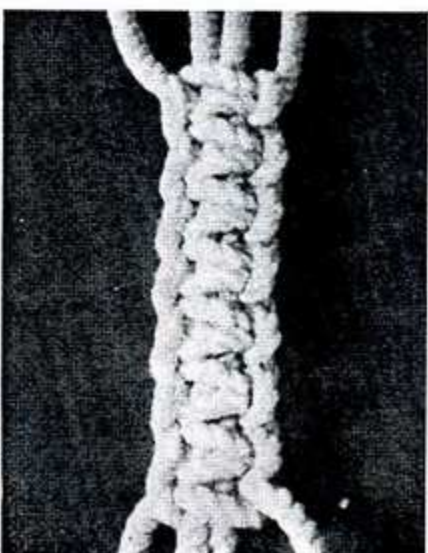
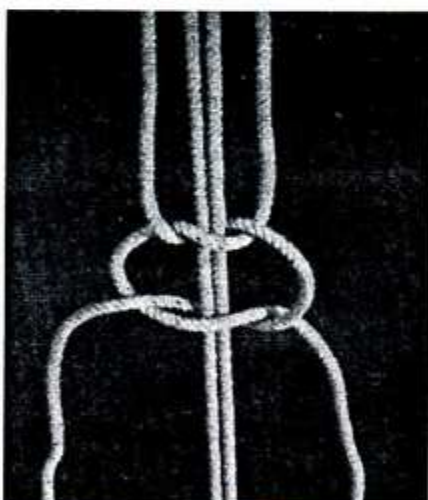
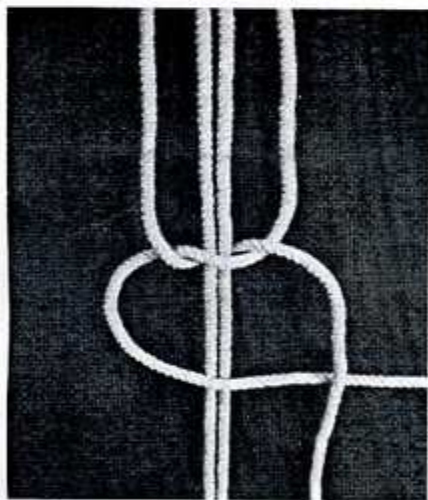
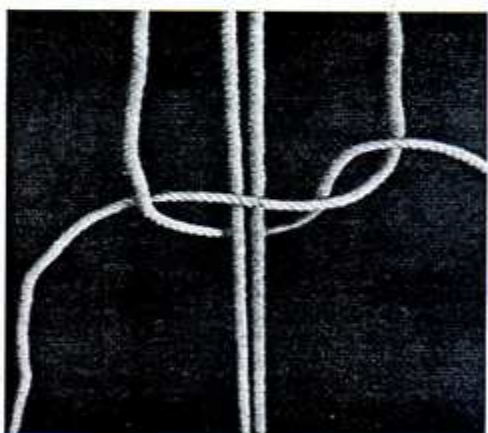
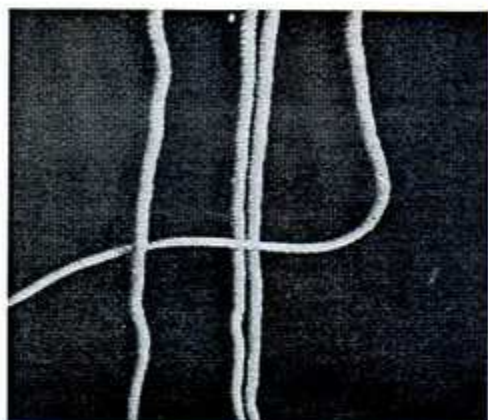
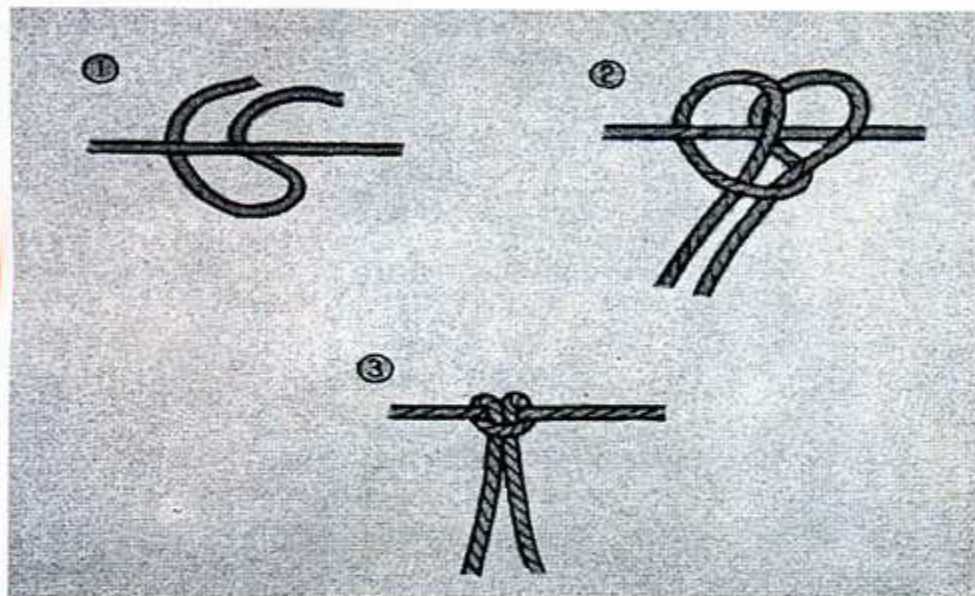
(Nap)

Makramé

Évek hosszú során feledésbe mennek a kézimunkák, majd újra felélednek, divatosak lesznek. Ilyen kézimunka a *csomózás*, arab nevén makramé. Készítésére nincs szükség semmiféle munkaszerszámmra, csak kezünk ügyességére. Ezt a kézimunkát a fiúk is kedvelik.

Az ábrák alapján könnyen elkészíthető egy kulcstartó, öv vagy falikép.

Maskarások, bolondok,
Rázzátok a kolompot:
Takarodjon el a tél,
Örvendezzen, aki él.

Sarkadi Sándor

IRKA
A KÁRPÁTALJAI MAGYAR PEDAGÓGUSSZÖVETSÉG
GYERMEK LAPJA

2002/1. szám (február)

Főszerkesztő: P. Punykó Mária
Szerkesztők: Gabóda Éva, Kovács Erika
Grafika: Jankovics Mária. Tördelőszerkesztő: Kacsur Gusztáv
Szerkesztőbizottság: Orosz Ildikó (elnök), Jankovics Mária,
P. Punykó Mária
Példányszám: 4000
Lapengedély száma: 3T No. 63.

MEGJELENIK A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM
TÁMOGATÁSÁVAL

Levelezési cím: c/o P. Punykó Mária. 90200, Beregszász, Tamás Mihály u. 5.
FORGALOMBA KERÜL A KMPSZ TERJESZTÉSÉBEN